

The background of the entire page is a photograph showing three pairs of hands on a light-colored table. Two hands are holding dark grey mugs, while a third hand rests on the table. The scene is softly lit, creating a calm and human atmosphere.

Helse Sør-Øst RHF

ÅRSRAPPORT

2022

Vi søker varig
samarbeid og gode
relasjoner med
tjenestene.

Innhold

Bred forebygging og høy aktivitet	4	3.2.4 Lovisenberg Diakonale Sykehus	19
1. RVTS Østs oppdrag fra Helse Sør-Øst RHF	6	3.2.5 Sykehuset Østfold HF.....	19
1.1 Bemanning i RVTS Øst	7	3.2.6 Oslo Universitetssykehus HF, Ullevål	20
1.2 Hvor kommer deltakerne fra?	7	3.2.7 Sykehuset Telemark HF	22
2. Selvmordsforebyggende tiltak for spesialisthelsetjenesten	8	3.2.8 Sykehuset i Vestfold HF	24
2.1 Regional fagplan Helse Sør-Øst	8	3.2.9 Sørlandet sykehus HF (SSHF)	26
2.2 Behandling av pasienter med tilbakevendende suicidalitet	8	3.2.10 Vestre Viken HF	28
2.3 Barn som pårørende ved selvmordsatferd	8	3.2.11 Sunnaas sykehus HF	29
2.4 Behandling av traumer og suicidalitet i døgnavdeling	10	4. Selvmordsforebyggende tiltak for kommunale tjenester.....	30
2.5 Forum for konsultasjon og veiledning.....	10	4.1 Veiledning ved selvmord i ungdoms- populasjoner	30
2.6 Forskningsprosjektet Ekstrem selvskading (Extreme Challenges)	10	4.2 Selvskading og selvmordstematikk i sosiale medier	30
2.7 Ny revisjon av nasjonale retningslinjer ...	10	4.3 Digitalt grunnkurs om selvmord og selvskading	30
2.8 Collaborative Assessment and Management of Suicidality – CAMS	11	4.4 Veiledende materiell for kommunene om forebygging av selvskading og selvmord	31
2.9 Selvmordsforebygging i somatiske sykehusenheter	11	4.4.1 Enkeltstående oppdrag	31
2.10 Ivaretagelse av helsepersonell.....	11	4.5 Utvikling av kommunal handlingsplan ...	31
2.11 Ivaretagelse av militært innsatspersonell	12	4.6 Folkeopplysningskampanje	32
3. Selvmordsforebyggende nettverk	13	4.7 Samarbeid med Vivat og «Førstehjelp ved selvmordsfare»	32
3.1 Presentasjon av spesialrådgiverne i fagnettverket selvmordsforebygging ...	14	4.8 Samarbeid med LEVE om utvikling av sorgstøttetilbud	32
3.2 Rapportering fra helseforetakene	14	4.9 Snakkomselvord.no: Ny nettressurs	32
3.2.1 Sykehuset Innlandet HF	14	5. Faginnlegg under konferanser	33
3.2.2 Diakonhjemmet sykehus	17	6. Publikasjoner	34
3.2.3 Akershus universitetssykehus HF	17		

Bred forebygging og høy aktivitet

Flere år med pandemi og nedstengning bidro til økt oppfølging knyttet til utvikling av forekomst av selvmord. Selvmordstallene ser imidlertid ut til å ha holdt seg stabile. Tallene for fjoråret er ikke klare, men i 2021 ble det registrert 658 selvmord i Norge, 482 hos menn og 176 hos kvinner (FHI, 2022a). Antallet er på linje med 2018 og 2019, men er noe høyere enn i 2020. Det ligger likevel innenfor den variasjonen vi forventer av tilfeldige svingninger fra år til år.

Forebygging skjer på mange ulike arenaer og nivåer, også hos oss. I 2022 har vi hatt stor og variert aktivitet på selvmordsforebygging. En indikator er nesten 4000 deltakere¹ på arrangementer knyttet til selvmordsforebygging. Vi har videreført mange ulike kompetansetilbud, både fysisk og digitalt. Tjenestene rapporterer at de ønsker seg både digitale og fysiske samhandlingsflater, og dette tilstrebes og videreutvikles. Vi har tematisert forebygging og behandling av suicidalitet for både kommune- og spesialisthelsetjeneste, og samarbeidet med flere kommuner om utarbeidelse av kommunale planer for selvmordsforebygging. Videre deltar vi i arbeidsgrupper i Helsedirektoratet om revisjon av nasjonale retningslinjer for selvmordsforebygging og utarbeidelse av nasjonale råd for ivaretagelse

av helsepersonell etter uønskede hendelser. Vi vet at mye oppfølging og behandling av selvskade og selvmordsatferd skjer hos fastlege, på legevakt og i somatiske sykehusenheter. RVTS Øst arbeider for å nå bredt ut med kunnskap og kompetanse om selvmordsforebygging og forebyggende tiltak. Vi inkluderer somatiske helse-tjenester, sprer VIVAT-kurs og arrangerer fysiske og digitale tilbud, for å nevne noe. Vi er også i sluttspurten på en ny nettressurs for helsepersonell og andre yrkesgrupper som er i kontakt med mennesker som selvskader eller strever med selvmordsatferd. Nettressursen skal gi en innføring i selvmordstematikk og hvordan forebygge selvmord og selvskading. Ressursen vektlegger hva som er viktig i samtalen og forståelsen av personen som selvskader eller strever med selvmordsatferd.

Helse Sør-Øst har selvmordsforebygging som et særlig prioritert område i regional fagplan. Vi bistår i utarbeidelsen av konkrete tiltak knyttet til området Forebygging av selvmord i deres fagplan. I tillegg driver vi kompetanseutvikling av tjenester slik at de baserer sine tilbud på oppdatert kunnskap og tilpasser sine rutiner til beste praksis. Vi erkjenner at kunnskapsformidling til ansatte er kun én del av vårt oppdrag. Like viktig er dialogen med ledelsen av tjenestene om hvordan kunnskapen kan implementeres i organisasjonen. Vurdering av hvilke rutiner som bør endres, organisering av behandlingstilbud mm. Denne dialogen kan være utfordrende i helseforetak/sykehus med mange ledernivåer, men RVTS Øst vil forsterke sin innsats på dette. Organiseringen med lokalt forankrede spesialrådgivere som kjenner sin egen organisasjon og kan påvirke implementeringen fra innsiden, vurderer vi som en stor fordel.

Det har også vært stor aktivitet i mange helseforetak, i Vestfold sågar en Handlingsplanfestival. Eksempler på nyutvikling er e-læringskurs og simuleringsverktøy med VR (virtual reality) for å bedre ferdigheter hos helsepersonell, og systematisk arbeid med forbedring av innholdet i behandlingen pasientene mottar.

Aktiviteten har også vært stor i det selvmordsforebyggende nettverket. Fagnettverket har mange aktive og engasjerte representanter fra sykehus og helseforetak, og spesialrådgivere fra de ulike helseforetakene har et særlig ansvar for forsterket selvmordsforebyggende innsats i sine respektive helseforetak. I 2022 er det avholdt åtte nettverksmøter/fagsamlinger med fokus på kompetanseutvikling, erfaringsutveksling og arbeid med felles prosjekter. Flere eksterne forelesere har bidratt til samlingene, med påfølgende faglig drøfting og refleksjon. Rådgiverne holder også selv faginnlegg for hverandre om prosjekter og tiltak i de ulike HF, og om ny forskning.

Temaer for fagsamlingene i 2022 har vært:

- Utvikling av digital læringsplattform (Simple)
- Selvmordsforebygging som del av ny regional fagplan i Helse Sør-Øst
- Kartleggingssystemet (NSSF)
- Sykepleieres rolle i kartlegging og vurdering
- MDMA og ketamin i behandling av suicidalitet
- Betydningen av klinisk vurdering og diagnostisering i forbindelse med selvmordsrisikovurdering
- Psykotisk depresjon og selvmord
- Økonomi og selvmord

Nettverket har bidratt i utvikling av Simple-prosjektet og i samarbeid med Helse Sør-Øst om selvmordsforebygging i somatiske akuttmottak, og i utviklingsarbeidet av den nye RVTS Øst-nettressursen, som nevnt innledningsvis.

Et prioritert tiltak i 2022 har vært videreføringen av vårt samarbeid med Sykehuset Innlandet om implementering av CAMS (Collaborative Assessment and Management of Suicidality) i psykisk helsevern på Innlandet, se pkt 2.8. Målsettingen med tiltaket er å gi opplæring i behandlingsfilosofi og metoder for behandling av pasienter med forhøyet selvmordsrisiko, med vekt på samarbeid. Målgruppen er helsepersonell i spesialisthelsetjenesten. Vi har deltatt i prosjektgruppen, levert oppfriskningskurs og ledet to veiledningsgrupper med klinikere som deretter

startet lokale veiledningsgrupper i hver sin avdeling (train-the-trainers). Vi har også, i samarbeid med FoU-avdelingen i Vestre Viken, presentert erfaringer fra implementering av CAMS i Norge på *The European Symposium for Suicide and Suicidal Behaviour* (ESSB). Vi samarbeider med flere helseforetak om planlegging av kurs og implementering av CAMS i spesialisthelsetjeneste.

Et annet prioritert tiltak er tredagerskurset *Behandling av traumer og suicidalitet i døgnavdeling*, som gir kunnskap om utredning og differensialdiagnostikk, samt metoder for å jobbe tverrfaglig med traumer og suicidalitet i døgnavdeling. Undervisningen veksler mellom forelesning, demonstrasjon, refleksjonsoppgaver og trening på ferdigheter. Kurset legger vekt på fenomenforståelse av suicidalitet. Det fokuseres også på selvmordsforebyggende tiltak under og i etterkant av døgninnleggelse, med tiltak for formidling av håp og metoder for bidrag til bedre livsmestring. I 2022 ble kurset gjennomført for ansatte i psykiatriske døgnposter ved Sykehuset Østfold Kalnes, i samarbeid mellom RVTS Øst og ansatte fra sykehuset. Ansatte ved døgnpostene har fått tilbud om oppfølgende workshops med RVTS Øst i etterkant av kurset.

Det oppleves svært meningsfullt å kombinere fagfelt slik vi har gjort i flere av våre innsatser i 2022. Vi møter stort engasjement og vilje til samarbeid om selvmordsforebygging i en rekke ulike tjenester innenfor ulike sektorer. Vi ser derfor frem til videre innsats i 2023, og håper på et år med minst like mye godt forebyggingsarbeid – og mer åpenhet, som kan redde liv.

Takk til Helse Sør-Øst for oppdraget knyttet til bidrag til selvmordsforebygging! Takk til helseforetakene og deres ledere på alle nivåer som har samarbeidet med oss. Takk til alle de dyktige fagpersonene som har deltatt i vår undervisning og kompetanseutvikling, og som hver dag gjør en uvurderlig innsats for å forebygge selvmord i Norge.

Med vennlig hilsen,

Toril Araldsen
Senterleder RVTS Øst

RVTS Østs oppdrag fra Helse Sør-Øst RHF

RVTS Østs virksomhet er organisert for å svare opp myndighetenes samfunnsoppdrag fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet.

RVTS Øst har i 2022 arbeidet ut fra de føringer som er gitt i tilskuddsbrev fra Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og i dialogmøte med Helse Sør-Øst RHF. Videre gir Handlingsplan for forebygging av selvmord (2020–2025) føringer for prioriteringen av RVTS Østs innsats for selvmordsforebygging.

Helse Sør-Øst RHF tildeler årlig midler til RVTS Øst for en forsterket innsats for selvmordsforebyggende arbeid i helseforetakene/sykehusene i egen helseregion. Viktige målsettinger for dette arbeidet har i flere år vært å:

- bidra til styrking av selvmordsforebygging ved de enkelte helseforetakene/sykehusene
- utvikle kompetansen til helsepersonell og andre gjennom strukturert undervisning og veiledning
- styrke tverrfaglig samarbeid gjennom nettverbygging
- styrke selvmordsforebyggende arbeid for risikoutsatte mennesker i alle aldersgrupper
- utvikle/videreutvikle regional forebyggingsstrategi

Over flere år har det blitt bygget opp et nettverk av spesialrådgivere som representerer hvert av de store helseforetakene i region Helse Sør-Øst. Vi betegner her nettverket «selvmordsforebyggende nettverk», se kapittel 3. Nettverkets hovedoppgave er å styrke det selvmordsforebyggende arbeidet innenfor helseforetakenes ansvarsområde. Spesialrådgivere fra de ulike helseforetakene har et særlig ansvar for forsterket selvmordsforebyggende innsats i sine respektive helseforetak. Helseforetakene i region Øst får lønnsmidler til disse stillingene av tilskuddet gitt til RVTS Øst, mens helseforetakene i region Sør får sine midler til disse spesialrådgiverne direkte fra Helse Sør-Øst.

RVTS Øst arrangerer 7–8 årlige nettverksmøter/fagseminarer for spesialrådgiverne, og følger opp rådgiverne i helseforetakene i regionen og deres ledere gjennom samarbeidsmøter.

RVTS Øst får også tilskudd fra Helsedirektoratet for å koordinere tverrfaglig samarbeid for forebygging av selvmord og selvskading. Helsedirektoratet vektlegger at deres midler først og fremst skal bidra til en styrking av kommunenes arbeid med psykisk helse.

istockphoto.com

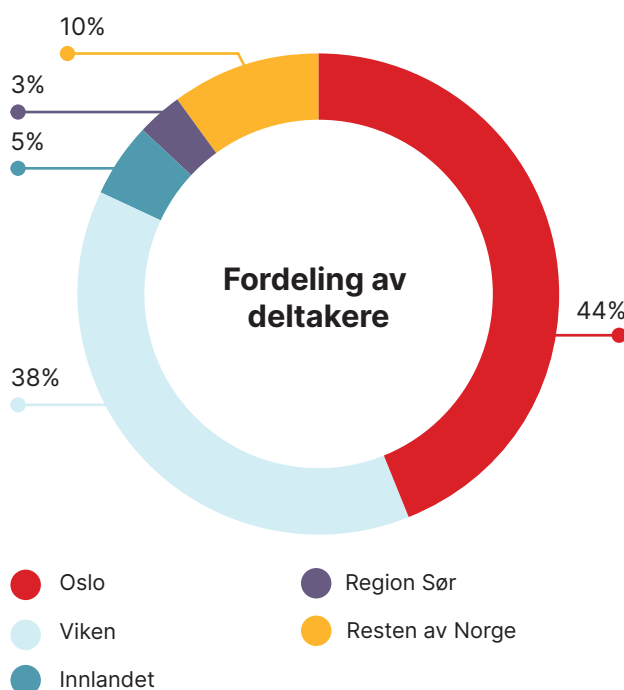
1.1 Bemanning i RVTS Øst

Pr. 31. desember 2022 er det fire spesialrådgivere i RVTS Øst som arbeider med selvmordsforebygging i ulike prosentvise stillingsbrøker. Områdeleder for spesialisthelsetjeneste ved RVTS Øst koordinerer innsatsen.

I tillegg arbeider spesialrådgiverne i det selvmordsforebyggende nettverket kontinuerlig med et bredt spekter av forebyggende tiltak ute i de enkelte helseforetakene i region Sør-Øst.

1.2 Hvor kommer deltakerne fra?

I 2022 har vi hatt i underkant av 4000 deltakere på arrangementer knyttet til selvmordsforebygging. Den geografiske fordelingen av deltakerne er sammenfattet i følgende diagram:

Selvmondsforebyggende tiltak for spesialisthelsetjenesten

2.1 Regional fagplan Helse Sør-Øst

Helse Sør-Øst har selvmordsforebygging som et prioritert område i ny regional fagplan. RVTs Øst og fagnettverket for selvmordsforebygging bistår Helse Sør-Øst med kompetanse og ressurser i en arbeidsgruppe som jobber med konkrete tiltak for helseforetakene. Fagnettverket for selvmordsforebygging består av spesialrådgivere fra 11 helseforetak og sykehus i Helse Sør-Øst. RVTs Øst koordinerer fagnettverket på oppdrag fra Helse Sør-Øst. Målgruppen er ansatte i akuttmedisinske avdelinger.

2.2 Behandling av pasienter med tilbakevendende suicidalitet

Målet med programmet er å øke kompetansen til miljøpersonale i møte med pasienter med tilbakevendende selvmordsatferd, med særlig vekt på holdningsendring.

Ledere og behandlerne ved døgnavdelingen ved Akuttpsykiatrisk avdeling (AKU), Akershus Universitetssykehus (Ahus) og spesialrådgivere ved RVTs Øst har utviklet et kompetanseutviklingsprogram som består av syv moduler, veiledning, ferdighetstrening og lederutvikling. Sistnevnte er viktig for å styrke ledergruppens kompetanse i å lede utviklings- og kvalitetsforbedringsarbeidet, og dermed sikre at kompetansen blir værende i organisasjonen.

Gjennom 2021 var det stor utskiftning av veilederne ved AKU. Nøkkelpersoner har likevel bidratt med å overføre kunnskapen til andre behandlere og erfarne miljøterapeuter gjennom 2022 for å sikre at veiledningen ble videreført i perioden. Vi har fortløpende dialog med ansvarlige

for veiledningen i forbindelse med videre oppfølging og opplæring.

Modulene er forhåndsinnspilte og tilgjengelige for alle ansatte på seksjonene, både som repetisjon og som grunnlag for refleksjon og diskusjon. I 2022 ble undervisningsfilmene brukt i den månedlige undervisningen på seksjonene ledet av veilederne, med refleksjonsoppgaver i etterkant. Spesialrådgivere ved RVTs Øst har bidratt med å utvikle scenarioer til SimAhus, slik at miljøterapeutene kan trene på ferdighetene. Scenarioene tar utgangspunkt i moduler i kompetanseutviklingsprogrammet.

I samarbeid med: Akershus universitetssykehus (Ahus)

2.3 Barn som pårørende ved selvmordsatferd

RVTs Øst og RBUP Øst og Sør har i samarbeid utviklet todagerskurset *Ivaretagelse av barn som pårørende når mor eller far strever med selvmordsatferd*. Kurset er for helsepersonell som jobber med foreldre i selvmordskriser. Siden 2020 har vi gjennomført mellom to og tre årlige kurs.

Målsetting

Barn som har foreldre med selvmordsatferd, er en sårbar og ofte oversett gruppe. Det å leve med en mor eller far som vurderer å skade seg selv er potensielt traumatiserende for et barn. Konkret informasjon fra trygge voksne kan bidra til å forebygge feiltolkning og skyld. Helsepersonell kvier seg ofte med å ta inn barna til samtaler når foreldrene strever med selvmordstematikk. Prosjektet har som mål at det blir gjennomført flere informasjonssamtaler i voksenfeltet, særlig når det er akutt, og at kvaliteten på samtalene øker

gjennom kunnskap, refleksjon og ferdighetstrening og mulighet for veiledning i etterkant.

Målgruppe

Helsepersonell i spesialisthelsetjenesten for voksne (DPS: poliklinikker, akutt-ambulerende team, døgnavdelinger), akuttpsykiatrisk avdeling, somatiske avdelinger der temaet er relevant, i kommunale tjenester som jobber med problematikken og i barnevernstjenesten, barnevernsvakta, BUP og krisesenter.

Aktivitet

- RVTS Øst har i samarbeid med RBUP Øst og Sør gjennomført to kurs over to dager i hhv Sykehuset Østfold HF og Sykehuset i Vestfold HF, og gitt tilbud om veiledning til kursdeltakerne i etterkant. Samarbeidene er nærmere beskrevet i rapportene fra helseforetakene, se hhv 3.2.5 og 3.2.8. I forkant av undervisningene har vi samarbeidet med nøkkelpersoner for bedre lokal implementering og rigging av veiledningsgrupper.
- RVTS Øst har over tid veiledet to akutteam i Ahus for implementering etter «train-the-trainer»-modellen. Samarbeidet fortsetter i 2023.
- I februar 2022 hadde vi internundervisning for Nedre Romerike DPS.

- Prosjektdeltakerne har skrevet artikkelen «Informasjonssamtalen med barn som pårørende ved selvmordsatferd – en selvfølgelig del av selvmordsforebyggingsarbeidet?». Artikkelen er lansert i fagtidsskriftet Suicidologi nr. 1 (2022). I 2023 vil vi presentere prosjektet på den 12. nasjonale konferansen om selvmordsforskning og -forebygging.
- RVTS Øst laget film til RVTS sin 15-årsjubileums-konferanse for informasjon og inspirasjon til videre arbeid.

Evaluerings

Siden oppstart av undervisning i 2018 har vi tilpasset kursene etter tilbakemeldinger fra helsepersonell. Kurset ble blant annet utviklet etter et fokusgruppeintervju med et akutteam der det ble spurt om hvilke problemstillinger de stod i når det gjaldt barn som var pårørende til voksne med selvmords- og selvskadingsproblematikk. Vi sender ut evaluering i etterkant av hvert kurs basert på nytte opp mot arbeidshverdag og vi forbedrer kurset etter innspill fra kursdeltakere og veiledning.

I samarbeid med: Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri Øst (RBUP Øst og Sør), Sykehuset Østfold, Sykehuset i Vestfold og Ahus.

2.4 Behandling av traumer og suicidalitet i døgnavdeling

Tredagerskurset «Behandling av traumer og suicidalitet i døgnavdeling» gir kunnskap om utredning og differensialdiagnostikk, samt metoder for å jobbe tverrfaglig med traumer og suicidalitet i døgnavdeling. Undervisningen veksler mellom forelesning, demonstrasjon, refleksjonsoppgaver og trening på ferdigheter. Kurset legger vekt på fenomenforståelse av suicidalitet. Det fokuseres også på selvmordsforebyggende tiltak under og i etterkant av døgninnleggelse, med tiltak for formidling av håp og metoder for bidrag til bedre livsmestring. I 2022 ble kurset gjennomført for ansatte i psykiatriske døgnposter ved Sykehuset Østfold Kalnes, i samarbeid mellom RVTS Øst og ansatte fra sykehuset. Ansatte ved døgnpostene har fått tilbud om oppfølgende workshops med RVTS Øst i etterkant av kurset.

I samarbeid med: Sykehuset Østfold.

2.5 Forum for konsultasjon og veiledning

Forumet gir helsepersonell et rom for å drøfte kompliserte pasientsaker med spesialrådgivere innen vold-, traume- og selvmordsproblematikk. Målgruppen er helsepersonell i kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og barneverntjenesten. I 2022 ble syv samlinger gjennomført.

2.6 Forskningsprosjektet Ekstrem selvskading (Extreme Challenges)

RVTS Øst deltar i prosjektgruppen for det nasjonale forskningsprosjektet, som er initiert og koordinert av Nasjonal kompetansetjeneste for personlighetspsykiatri (NAPP). Prosjektet startet opp våren 2016, og består av representanter fra sentrale kompetansemiljøer og en rekke helseforetak fra alle landets helseregioner. Formålet har vært å kartlegge forekomst av pasienter med omfattende og alvorlig selvskadingsproblematikk ved de fleste av landets døgnposter i psykisk helsevern for voksne. Pasientgruppen er preget av tilbakevendende meget alvorlig, og ofte livstruende, selvskadende atferd. Helseinstitusjoner innen somatikk og psykiatri møter store utfordringer i behandling av denne pasientgruppen, og lykkes i mange tilfeller ikke med å gi tilfredsstillende behandling. Det er behov for mer kunnskap om underliggende årsaksforhold og de særskilte behovene denne gruppen har.

RVTS Øst har bidratt inn i arbeidet med å rekruttere deltakere til prosjektet, blant annet via rådgiverne i selvmordsforebyggende nettverk. Rådgiverne fungerer som kontaktpersoner for prosjektet i sine HF.

I samarbeid med: Nasjonal kompetansetjeneste for personlighetspsykiatri (NAPP), Oslo Universitets-sykehus (OUS), Universitetet i Oslo (UiO), Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging (NSSF), TIPS Sør-Øst, Helse Sør-Øst, Helse Midt, Helse Vest, Helse Nord og NevSom Nevroutviklingsforstyrrelser.

2.7 Ny revisjon av nasjonale retningslinjer

Gjennom 2022 har arbeidsgruppen for revisjon av «Nasjonale retningslinjer for selvmordsforebygging i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling» hatt hyppige arbeidsmøter. De nye retningslinjene er planlagt lansert i 2023.

RVTS Øst deltar i arbeidsgruppen med én representant, på vegne av landets fem RVTS-er.

I samarbeid med: Helsedirektoratet, Helse Sør-Øst, Helse Vest, Helse Midt, Helse Nord, NTNU, Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging (NSSF), Nasjonal kompetansetjeneste for personlighetspsykiatri (NAPP), Mental helse,

Landsforeningen for etterlatte ved selvmord (Leve, Leve ung), Landsforeningen for pårørende i psykiatri (LPP) og A-larm.

2.8 Collaborative Assessment and Management of Suicidality – CAMS

Målsettingen med tiltaket er å gi opplæring i behandlingsfilosofi og metoder for behandling av pasienter med forhøyet selvmordsrisiko, med vekt på samarbeid. Målgruppen er helsepersonell i spesialisthelsetjenesten.

- I 2022 har RVTS Øst videreført samarbeid med Sykehuset Innlandet om implementering av CAMS i psykisk helsevern på Innlandet, se pkt 3.2.2. RVTS Øst har deltatt i prosjektgruppen, levert oppfriskningskurs og ledet to veiledningsgrupper med klinikere som deretter startet lokale veiledningsgrupper i hver sin avdeling (train-the-trainers).
- RVTS Øst har, i samarbeid med FoU-avdelingen i Vestre Viken, presentert erfaringer fra implementering av CAMS i Norge på *The European Symposium for Suicide and Suicidal Behaviour* (ESSB).
- RVTS Øst samarbeider med flere helseforetak om planlegging av kurs og implementering av CAMS i spesialisthelsetjenesten.

I samarbeid med: CAMS Care, Vestre Viken og Sykehuset Innlandet

2.9 Selvmordsforebygging i somatiske sykehusenheter

I 2020 ble det etablert et prosjekt med mål om å utarbeide kunnskapsoppsummering og undervisningsmaterieell om selvmordsforebyggende tiltak i somatiske sykehusenheter. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Ullevål sykehus, Diakonhjemmet sykehus, Sykehuset Telemark og RVTS Øst. Det ble i starten av prosjektet gjort litteratursøk og litteraturgjennomgang, planlagt for undervisningsmoduler og utvikling av filmmaterieell.

I 2022 er deler av dette arbeidet videreført i samarbeid med Helse Sør-Øst i arbeid med ny regional fagplan. Fokuset er på selvmordsforebygging i akuttmedisinske enheter. Parallelt

med samarbeidet med Helse Sør-Øst jobbes det med å utvikle en digital plattform for læring og ferdighetstrening. Målgruppen for undervisningen er ansatte i somatiske sykehusenheter.

I samarbeid med: OUS, Diakonhjemmet, Sykehuset Innlandet, Sykehuset Telemark, Sunnaas sykehus og Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging (NSSF)

2.10 Ivaretagelse av helsepersonell

Helsedirektoratet har nedsatt en arbeidsgruppe for utarbeidelse av nye nasjonale råd for ivaretagelse av helsepersonell etter uønskede hendelser. RVTS Øst deltar i arbeidsgruppen, og deltok også i et innledende arbeid med kunnskapsoppsummering.

RVTS Øst deltok med presentasjonen «Kollegastøtte ved alvorlige hendelser» på Pasi-entsikkerhetskonferansen som Helsedirektoratet arrangerte i november 2022.

I samarbeid med: Helsedirektoratet, Psykologforeningen, Legeforeningen, Norsk sykepleierforbund, Legeforskningsinstituttet, Folkehelseinstituttet

2.11 Ivaretagelse av militært innsatspersonell

RVTS-ene har fått i oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet å gi kompetanse til fastleger og helsepersonell i kommuner og spesialisthelsetjeneste om ivaretagelse av militært innsatspersonell etter internasjonale operasjoner. RVTS Øst har det koordinerende ansvaret for slike kompetansetiltak for helsepersonell i Norge, og har utarbeidet flere kurs i samarbeid med Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (Forsvaret) og Nasjonalt kompetansesenter om vold og traumatisk stress.

I 2022 ble det gjennomført kurs for leger og psykologer i Trondheim, med deltagere fra hele landet. Det ble også avholdt kurs for helsepersonell i Åmot kommune og Elverum kommune. I hvert kurs deltar en veteran (fra en veteranorganisasjon) som forteller sin historie og svarer på spørsmål.

Det planlegges nå å gjøre deler av kursinnholdet digitalt tilgjengelig fra 2023, for å gi helsepersonell over hele landet enklere tilgang til kunnskapsressurser om veteraner og veteranfamiliers psykiske helse.

Sammen med Forsvarets sanitet tilbyr RVTS Øst veiledning til helsepersonell knyttet til oppfølging, utredning og behandling av veteraners psykiske helseplager.

RVTS Øst har vært involvert i forarbeidet til Regjeringens nye nasjonale veteranplan, som er planlagt utgitt våren 2023.

Evaluering

Kurs- og kompetansemateriale oppdateres fortløpende basert på ny forskning. Innholdet i kurs og kompetansemateriell evalueres og drøftes med klinikere i ulike helseforetak, samarbeidende kompetansemiljøer og ansatte ved Forsvarets sanitet. Nytteverdi, tilfredshet og måloppnåelse for kursdeltakere evalueres i etterkant av hvert kurs.

I samarbeid med: Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (Forsvaret), Forsvarets veteran-tjeneste, Foreningen for skadde i internasjonale operasjoner (SIOPS) og Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner (NVIO)

Selvmondsforebyggende nettverk

Fagnettverket for selvmordsforebygging består av representanter fra alle de store helseforetakene i Helse Sør-Øst. I løpet av 2022 er det avholdt åtte nettverksmøter/fagsamlinger med fokus på kompetanseutvikling, erfaringsutveksling og arbeid med felles prosjekter. I 2022 har vi invitert eksterne forelesere til samlingene, med påfølgende faglig drøfting og refleksjon. Rådgiverne holder også selv faginnlegg for hverandre om prosjekter og tiltak i de ulike HF, og om ny forskning.

Temaer for fagsamlingene i 2022 har vært:

- Utvikling av digital læringsplattform (Simple)
- Selvmordsforebygging som del av ny regional fagplan i Helse Sør-Øst
- Kartleggingssystemet (NSSF)
- Sykepleieres rolle i kartlegging og vurdering
- MDMA og Ketamin i behandling av suicidalitet
- Betydningen av klinisk vurdering og diagnostisering i forbindelse med selvmordsrisikovurdering
- Psykotisk depresjon og selvmord
- Økonomi og selvmord

3.1 Presentasjon av spesialrådgiverne i fagnettverket selvmordsforebygging

Sykehuset Innlandet HF:

Cathrine W. Steen, spesialrådgiver/psykolog-spesialist, fagstab, Divisjon psykisk helsevern
Anne Grethe Sandaker, fag- og kvalitetsrådgiver, Divisjon psykisk helsevern

Diakonhjemmet sykehus:

Astrid Berge Norheim, spesialrådgiver/psykiatrisk sykepleier, Psykiske helsetjenester i somatikken, Voksenpsykiatrisk avdeling

Akershus universitetssykehus HF:

Tormod Stangeland, spesialrådgiver/psykolog-spesialist/PhD-kandidat, Forskning og utviklingsavdelingen, Divisjon Psykisk helsevern

Lovisenberg Diakonale Sykehus:

Bruno Nightingale, spesialrådgiver/psykiater, Senter for psykisk helse og rus ved Lovisenberg Distriktpsykiatriske sykehus

Sykehuset Østfold HF:

Kim Larsen, spesialrådgiver/psykologspesialist, Psykiatrisk avdeling

Oslo universitetssykehus HF:

Per Sverre Persett, sykepleier/PhD-stipendiat, Akuttmedisinsk avdeling

Sykehuset Telemark HF:

Lars Erik Eide Johansen, spesialrådgiver/psykolog-spesialist, klinikkstab, Klinikk for psykisk helse og rus

Sørlandet sykehus HF:

Martin Rafoss, psykiatrisk sykepleier, klinikkstab, Klinikk for psykisk helse og avhengighet

Sykehuset i Vestfold HF:

Elisabeth Kehlet, koordinator for selvmordsforebyggende arbeid/spesialrådgiver/psykologspesialist, klinikkstab, Klinikk psykisk helse og rusbehandling

Vestre Viken HF:

Carsten Bjerke, spesialrådgiver/psykiater, klinikkstab, Klinikk psykisk helse og avhengighet

I 2022 har også **Sunnaas sykehus** deltatt i fagnettverket, representert ved psykologspesialist Anja Schanke Sundet.

3.2 Rapportering fra helseforetakene

3.2.1 Sykehuset Innlandet HF

Sykehuset Innlandet har i 2022 arbeidet på flere områder for å styrke selvmordsforebyggende arbeid for risikoutsatte pasienter. To spesialrådgivere fra foretaket deltar i det regionale selvmordsforebyggende nettverket i HSØ.

Sykehuset Innlandet har fortsatt å vektlegge kompetanseutvikling i selvmordsforebyggende arbeid, blant annet gjennom å videreføre implementeringen av den selvmordspesifikke tilnærmingen CAMS, i samarbeid med RVTS Øst. Ved utgangen av 2022 har til sammen 500 ansatte i Divisjon Psykisk helsevern fått undervisning i CAMS. Med støtte fra RVTS Øst tilbyr divisjonen veiledning av fremtidige veiledere i CAMS. Det er i samarbeid med RVTS Øst avholdt oppfriskningsdager for klinikere med CAMS-utdanning for å stimulere til videre engasjement og anvendelse. Det er et mål at man gjennom satsningen på tvers av alle avdelinger i divisjonen vil kunne etablere kunnskap om og holdninger til behandling av selvmordsfare, som kan utvikle seg på tvers av tjenestene og komme risikoutsatte pasienter til gode.

Ressursgruppen i selvmordsforebygging i Divisjons Psykisk helsevern består av en representant fra hver avdeling i divisjonen og koordineres av spesialrådgiverne. Et viktig mål for nettverket er å strukturere og kvalitetssikre

opplæring og kompetanseheving av helsepersonell, både på divisjonsovergripende nivå og på avdelingsnivå (lokal opplæring).

Som ledd i dette arbeidet gjennomføres det en divisjonsovergripende obligatorisk undervisningsdag i selvmordsforebyggende arbeid hver tredje måned. Tilbudet retter seg mot nyansatte og som undervisning for vedlikehold hvert fjerde år for andre ansatte. Undervisningsdagen gjennomføres digitalt, noe som har gjort det mulig å tilby undervisning til ulike geografiske lokasjoner samtidig. I løpet av 2022 deltok ca. 1200 ansatte fra alle avdelinger i Divisjon Psykisk helsevern. I 2022 har også ansatte fra somatiske avdelinger deltatt, som en del av prosjektet «Bedre pasientforløp intoksikasjoner».

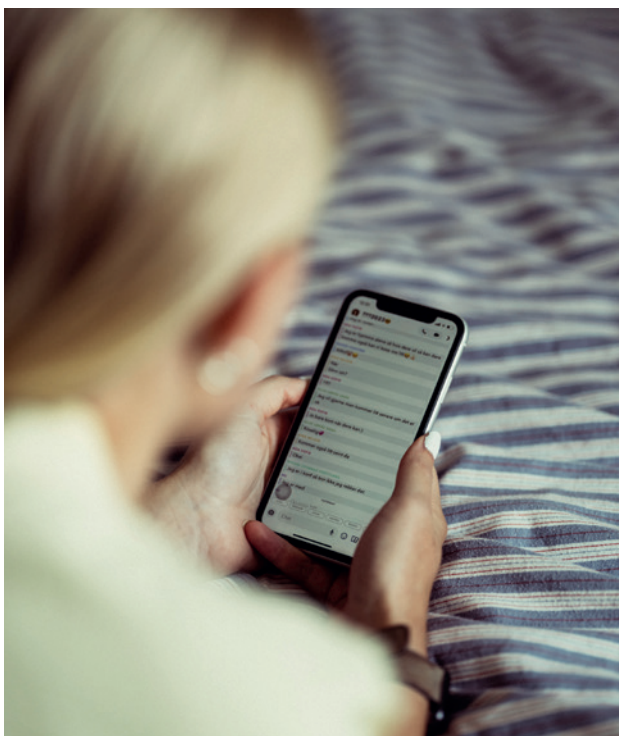
Undervisningsdagen består av forelesninger og filmer om temaer som vektlegges i de nasjonale retningslinjene. Det er et særlig fokus på kartlegging og vurdering av selvmordsrisiko, betydningen av alliansearbeid i møte med pasienter i selvmordskrise, behandling av selvmordsrisiko, kronisk suicidalitet og oppfølging av pårørende og etterlatte. I tillegg er arbeid med selvmordsrisiko hos barn og unge eget tema i undervisningen.

Brukerrepresentant og pårørenderepresentant har

deltatt i utviklingen av innholdet i undervisningsdagen. Undervisningsdagen ble oppdatert i 2022, blant annet med ny film om sikkerhetsplanlegging og en egen film om pårørendeinvolvering.

I 2022 har det interne ressursnettverket fortsatt arbeidet med å strukturere opplæring og kompetanseheving på avdelingsnivå. Målet er å standardisere struktur og innhold i lokal opplæring for ansatte på tvers av geografisk lokasjon. Etablerte arbeidsgrupper innad i det interne nettverket har deltatt i ulike prosesser. Eksempelvis har en gruppe vært aktiv i utviklingen og publiseringen av kompetansekrav i selvmordsforebyggende arbeid til kompetanseportalen. En annen arbeidsgruppe har bidratt med faglige innspill til et prosjekt ved Solli DPS, som utvikler en digital plattform for ferdighetstrening i selvmordsforebyggende arbeid. Spesialrådgiver deltar i prosjektgruppen ved Solli DPS.

Det interne ressursnettverket har etablert et kollegastøttetilbud for ansatte som har mistet en pasient i selvmord. Tilbudet gjelder for ansatte som ønsker et tilbud i tillegg til, eller i stedet for, ordinær oppfølging på avdelingsnivå. Kollegastøttegruppen består av seks klinikere med ulik bakgrunn, og vil kunne tilby samtaler til alle ansatte uavhengig av yrkesbakgrunn. Det er utarbeidet en egen prosedyre for kollegastøttegruppen.

Et mål for arbeidet med kompetanseheving i avdelingene er at en i større grad kan kombinere teoretisk undervisning i selvmordsforebyggende arbeid med aktiv trening på kliniske ferdigheter. I avdelinger ved Divisjon Psykisk helsevern har en i 2022 gjennomført simuleringstreninger for ansatte i selvmordsforebyggende arbeid. En VR-basert simuleringstrening i selvmordsforebyggende arbeid for miljøterapeuter i TSB døgnposter er under utvikling.

Sykehuset Innlandet har deltatt i arbeidet med Helsetilsynets planlagte landsomfattende tilsyn i 2023. Sykehuset Innlandet har også deltatt i arbeidet med selvmordsforebygging angitt i regional fagplan, blant annet har spesialrådgiverne deltatt i arbeidsgruppen som skal følge opp oppdraget til det regionale innsatsteamet. Flere representanter fra ulike divisjoner i Sykehuset Innlandet deltok i workshop med andre foretak knyttet til denne innsatsen i 2022.

Sykehuset Innlandet har i 2022 videreført prosjektet «Gode pasientforløp intoksikasjoner» som har som mål å bidra til reduksjon av dødelighet, antall innleggelser og alvorlige forløp assosiert med intoksikasjoner. Prosjektet er et samarbeid mellom somatikk og psykisk helsevern. En viktig del av arbeidet har vært å etablere rutiner for å sikre tverrfaglig kommunikasjon på tvers av

tjenestene samt styrke ivaretagelse av intoksikasjonspasienter gjennom et helhetlig samarbeid på tvers av tjenestene. Prosjektet har i 2022 vært en viktig pådriver for fokus på sikkerhetsplanlegging i møte med pasienter i selvmordskrise. Dette har inspirert til samarbeid mellom prosjektgruppen, somatisk divisjon og Divisjon Psykisk helsevern, med støtte fra Vestre Vikens pågående arbeid med sikkerhetsplanlegging.

Alle selvmord gjennomgås avdelingsvis i kvalitetsråd og i divisjonens kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalg, med brukerrepresentanter til stede i begge fora. Her tematiseres også oppfølging av etterlatte. Ved selvmord vil avdelingen der pasienten var i behandling ivareta oppfølgingen av etterlatte. I de tilfellene etterlatte ønsker en annen oppfølging bistår foretaket med å formidle kontakt med andre instanser eller kontakt med en av spesialrådgiverne som jobber med selvmordsforebygging i divisjonen. Oppfølging av etterlatte er eget tema i den obligatoriske undervisningsdagen om selvmordsforebyggende arbeid.

Etter gjennomgangen i divisjonens kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalg, deles de overordnede læringspunktene med avdelingene i organisasjonen. De tas deretter inn i den faste obligatoriske undervisningen for ansatte. Det nasjonale kartleggingssystemet for registrering av selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling er i bruk i alle avdelinger. Tilbakemeldingene vi får i form av læringspunkter fra det nasjonale kartleggingssystemet blir tatt opp i divisjonens kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalg, og i den divisjonsovergripende obligatoriske undervisningen.

I 2022 fikk Divisjon Psykisk helsevern forskningsmidler til å evaluere implementeringen av den selvmordspesifikke behandlingstilnærmingen CAMS i Sykehuset Innlandet.

Forskningsprosjektet VR Prevent skal evaluere bruk av VR-basert simulering som opplæringsmetode for helsepersonell i møte med pasienter i selvmordskriser. I 2022 har prosjektet gjennomført fokusgruppeintervjuer med ansatte i DPS poliklinikk for å undersøke hvordan helsepersonell arbeider med pasienter i selvmordskrise, og hva de tenker er viktige ferdigheter i dette arbeidet. Resultater fra intervjuene skal brukes til å utvikle innholdet i VR-treningene.

3.2.2 Diakonhjemmet sykehus

Diakonhjemmets spesialrådgiver for selvmordsforebygging, har siden oppstart av Konsultasjons- og liaisontjeneste ved sykehuset i 2006 vært tilknyttet det som i dag er «Psyriske helsetjenester i somatikken»-PHT.

I 2020 la regjeringen fram «Handlingsplan mot selvmord, ingen å miste». Handlingsplanen løftet fram behovet for bedre selvmordsforebygging også i somatikken, bl.a. ved å øke kompetansen blant helsepersonell. Spesialrådgiver deltar i et RVTS-ledet prosjekt som i første omgang vil fremskaffe kunnskap om hvordan man kan forebygge selvmord i somatiske sykehus. Det er et mål at man gjennom denne kunnskapen skal utvikle egnet undervisningsmateriell for somatisk helsepersonell. Arbeidet er i første omgang rettet mot somatiske akuttmottak. Man er bekymret for at kortere liggetid og færre døgnplasser kan medføre dårlig oppfølging av pasienter etter selvmordsforsøk. Spesialrådgiver ved Diakonhjemmet sykehus deltar derfor i dette arbeidet.

Ved Diakonhjemmet Sykehus legges de fleste pasienter med selvmordsatferd inn på Intensivavdelingen. Ved lokalsykehuset er det hovedsakelig intoksikasjonspasienter som behandles etter selvmordsforsøk. Intensivavdelingen tilbyr en roligere observering over lenger tid, enn det akuttmottaket kan tilby. Intensivavdelingen har derfor sikret den nødvendige kompetansen for å ivareta pasienter etter selvmordsforsøk i den somatiske delen av sykehuset.

Det kan til tider være krevende å behandle potensielt utagerende pasienter på en avdeling som i lang tid har vært under press av en pandemi. Det har derfor vært viktig med et samarbeid mellom Voksenpsykiatrisk avdeling, Akuttmottaket og Intensivavdelingen om simulering, scenariotrening og undervisning, knyttet til forvirrede og redde pasienter som kan utagere når de våkner. Dette har bidratt til bevisstgjøring og økt refleksjon rundt psykisk helse, rus og selvmordsforebygging. Det har også bidratt til å utvikle en større trygghet i møte med pasientgruppen. Her har veiledning og samarbeid med prestetjenesten ved sykehuset vært til stor hjelp.

Intensivavdelingen deltar med innsamling av data til en studie initiert av Oslo Universitetssykehus; «Symptomer og erfaringer hos pasienter innlagt på intensivavdeling etter selvmordsforsøk». Spesial-

rådgiver er lokal prosjektleder for studien.

Diakonhjemmet sykehus gjennomgår en rekke strukturelle forandringer som utfordrer det selvmordsforebyggende arbeidet. Voksenpsykiatrisk avdeling har opprettholdt rullerende kurs for nyansatte om selvmordsforebygging. Undervisning om selvmordsforebygging inngår også i opplæring av nyansatte leger ved hele sykehuset. Det holdes kurs knyttet til Nasjonale retningslinjer for forebygging av selvmord der ny kunnskap stadig tas inn, og det holdes årlige kurs med ulike tema innenfor selvmordsforebyggingsfeltet. Det er etablert sorggruppe for etterlatte ved Voksenpsykiatrisk avdeling.

Samlokalisering med somatiske avdelinger og PHT gjør det enklere å samarbeide om felles pasienter. Døgnavdelingen er bemannet med psykiater på hjemmervakt -også på kveld og helg når PHT ikke er til stede. De har ingen avtale om tilsyn til pasienter etter selvmordsforsøk. For helsepersonell som ofte føler seg alene om å vurdere sammensatte lidelser, har det hatt stor betydning å kunne konferere på telefon. I særskilte tilfeller har alderspsykiater tilbudt tilsyn også for yngre pasienter på kveld og helg.

Handlingsplanen mot selvmord tydeliggjør at selvmordsforebygging er alles ansvar. Skal vi lykkes bedre, må flere engasjere seg i arbeidet. Konsultasjons- og liaisonstjenester kan spille en viktig rolle her. Spesialrådgiver har i mange år vært del av et nettverk knyttet til dette arbeidet. Spesialrådgiver har også i flere år vært knyttet til «Fag og forskningsdagene i HSØ» og gjennom dette bidratt til at det selvmordsforebyggende arbeid også har en plass i sykepleietjenesten.

3.2.3 Akershus universitetssykehus HF

Ved Akershus Universitetssykehus (Ahus) er spesialrådgiverstillingen plassert i Divisjon for psykisk helsevern og rus (DPH), ved avdeling Forskning og utvikling. Ansvaret for nyansattundervisning og opplæring i selvmordsrisikovurdering er delegert til hver enkelt avdeling i divisjonen. Psykologfaglige og medisinskfaglige rådgivere holder undervisningen eller delegerer det til fagpersoner med dette som fagfelt. Spesialrådgiveren har undervisningsoppgaven for avdeling BUP.

Spesialrådgiveren har blitt invitert til ulike avdelinger og seksjoner i DPH for å holde

internundervisning om selvmordsforebygging eller aktuelle temaer innenfor feltet, slik som ivaretagelse av hjelperen og håndtering av emosjonelle reaksjoner i møtet med suicidalitet. Spesialrådgiveren har også holdt flere forelesninger utenfor Ahus.

Rådgiverne ved avdelingene i DPH og spesialrådgiveren i selvmordsforebygging har jevnlig kontakt for faglig oppdatering og utveksling av faglige opplegg og erfaringer fra undervisning. Hovedansvaret for rapportering, saksgjennomgang og oppfølgingsarbeid i etterkant av selvmordsaker ligger hos fagstaben ved DPH. Spesialrådgiveren har ved behov bistått med faglige innspill til slike saker.

Ivaretagelse av pårørende og etterlatte etter selvmord er i stor grad organisert av senter for sorgstøtte ved Ahus. De har et selvstendig arbeid, men samarbeider også med Enhet for forskning og utvikling (FoU) og spesialrådgiver.

Selvmordsforebyggende nettverk ved Ahus, i regi av spesialrådgiveren, holder halvårlige halvdagsmøter som er åpne for rådgivere, ledere og andre interesserte fagpersoner, med aktuelle temaer fra selvmordfeltet.

Spesialrådgiveren representerer Ahus i en arbeidsgruppe for implementering av Helse Sør-Østs regionale strategiplan, med fokus på bedring av rutiner for håndtering av selvskading og selvmordsforsøk i somatisk akuttmottak.

Spesialrådgiveren er klinisk representant i Helse direktoratets nasjonale forum for forebygging av selvmord, som har til oppgave å overvåke og evaluere gjennomføringen av Regjeringens handlingsplan mot selvmord.

Spesialrådgiveren har bidratt til utvikling av en spørreundersøkelse organisert av spesialrådgiveren ved Sykehuset i Østfold, som måler klinikerens opplevelse av kompetanse og ansvar i møtet med selvmordsrisiko. Spesialrådgiveren har bidratt med fagfelle vurderinger til Helse Vests prosjekt Simple, digital opplæring i håndtering av selvmordsrisiko.

Spesialrådgiveren har gjennom sin tilknytning til FoU-avdelingen vært involvert i flere prosjekter knyttet til selvmordsforebygging, og til kunnskapsutvikling og opplæring omkring dette:

- Et PhD-arbeid finansiert av Ungdomspsykiatrisk klinikk ved Ahus. Prosjektet har til mål å bedre forståelsen av selvmordsatferd hos ungdommer i akutt krise, ved å prøve ut og innføre nye rutiner for utredning ved Ungdomspsykiatrisk klinikk.
- Et samarbeidsprosjekt mellom avdeling BUP, FoU-avdelingen og somatisk barneavdeling ved Ahus, som innfører felles utredningsrutine ved selvmordsforsøk. Samarbeidsprosjektet ønsker å gi enklere kommunikasjon og rapportering rundt felles pasienter.
- Internasjonal nettverksbygging gjennom et prosjekt i Ukraina i samarbeid med RVTS Øst og Kiev Mohyla Universitet. Prosjektet er forankret i avdeling FoU. Forelesere fra FoU holder undervisning i suicidologi for ukrainske studenter på bachelornivå, samt et utviklingsprosjekt etter «Train-the-Trainers»-prinsippet, for å støtte ukrainske fagfolk i å lære opp ukrainsk førstelinje i å møte og håndtere selvmordsatferd hos unge.
- FoU-avdelingen har utarbeidet en e-læring i selvmordsforebygging. Dette er tenkt som et kompetansehevingstiltak for helse- og omsorgspersonell.

3.2.4 Lovisenberg Diakonale Sykehus

Lovisenberg Diakonale Sykehus har spesialrådgiver i selvmordsforebygging i 50 % stilling. Intern undervisning om selvmord, selvmordsforebygging og selvmordsrisikovurdering er gjennomført ved flere anledninger i 2022. Innholdet i undervisningen oppdateres kontinuerlig, med fokus på evidensbasert kunnskap om selvmord og selvmordsforebygging. I undervisningen inngår også informasjon om oppfølging av pårørende og etterlatte ved selvmord. Det har vært god deltagelse på undervisningen fra flere faggrupper ved Klinik for psykisk Helse og Rus. Tilbakemeldinger på undervisningen via Easy Fact viser at personale opplever undervisning som nyttig.

I 2022 er det gjennomført undervisning med tema «vedvarende suicidalitet» ved alle tre poliklinikker. Denne undervisningen er laget for å gi en objektiv bakgrunn for temaet vedvarende suicidalitet. Målet er også å gi et bilde av hvordan denne problemstillingen kan oppleves både fra pasientens og fra behandlerens perspektiv. Tilbakemeldinger fra deltakere viser at undervisning oppleves som nyttig.

Som del av kontinuerlig selvmordsforebyggende arbeid, er det utført interne gjennomganger etter selvmord samt oppfølging av pårørende etter selvmord. Registrering av selvmord i Nasjonalt Kartleggingsregister fortsetter som tidligere. I 2022 er det ved Lovisenberg Sykehus opprettet et lokalt selvmordsforebyggende nettverk. Første møte ble avholdt i november. Målet med nettverket er å skape bedre forutsetninger for at selvmordsforebyggende tiltak når ut i klinikken. Det er ønskelig at nettverket skal bli et bindeledd mellom rådgiver i selvmordsforebygging og alle som jobber klinisk i senteret.

Lovisenberg sykehus har deltatt i workshop for forebygging av selvmord ved somatiske akutt-mottak. Prosjektet ledes av HSØ. Lovisenberg Diakonale sykehus vil i 2023 jobbe med interne rutiner for selvmordsforebygging ved somatiske akutt-mottak samt jobbe for å øke fokus og kompetanse på dette gjennom undervisning.

Lovisenberg Diakonale Sykehus har sammen med Bydel Gamle Oslo fått tildelt midler til et for-prosjekt for gruppebehandling av menn som skal skrives ut fra poliklinisk behandling. Hensikten er å skape en uformell behandlings- og møtearena for menn med psykisk lidelse. Behandlingen kan også

ha selvmordsforebyggende effekt, ved å skape gruppetilhørighet hos en sårbar gruppe.

I 2022 har det fortsatt vært fokus på bruk av kriseplan og samarbeid med pårørende som to viktige tiltak som kan ha selvmordsforebyggende effekt. Det planlegges punktprevalensmåling ved bruk av kriseplan og kontakt med pårørende for pasienter som går i poliklinisk behandling. Hensikten med punktprevalensmåling er å få et bilde av hvor ofte behandlere bruker kriseplan og hvor ofte behandlere er i kontakt med pårørende.

Spesialrådgiver fortsetter å jobbe for å implementere CAMS i både Akutteam ved Lovisenberg DPS og poliklinikker.

3.2.5 Sykehuset Østfold HF

Sykehuset Østfold HF har en spesialrådgiver for selvmordsforebygging i full stilling knyttet til Psykiatrisk avdeling. Det obligatoriske dagskurset «Suicidologi og vurdering av selvmordsfare» er som vanlig arrangert to ganger hvert semester. Kurset er også holdt for ansatte i FACT-teamene i Sarpsborg og Halden. Det er også avholdt to årlige kurs for sommervikarleger og for nytilsatte leger om «Suicidologi og vurdering av selvmordsfare».

Kvalifiseringsprogrammet for vurdering av selvmordsrisiko for akutteam og ACT er videreført i 2022. Det er også undervist om «Profesjonelles reaksjoner i møte med suicidalitet og selvmord» og om «Kronisk suicidalitet og selvskading». I tillegg er det arrangert to dager med gjennomgang av eksempler på arbeid med suicidalitet i akutteam og ACT.

Det er avholdt kurs om «Oppfølging av etterlatte etter selvmord» ved BUP Fredrikstad og om «Selvmord hos barn og unge» ved Åsebråten barnepsykiatriske institusjon og BUP Halden.

Spesialrådgiver har også bidratt i arbeidet med folkeopplysningskampanjen «Menn og selvmord» som ble utført i Østfold i 2021 og 2022, se pkt 4.6.

Ved Sykehuset Østfold HF deltar spesialrådgiver for selvmordsforebygging hvert år i internrevisjoner av journaler med sikte på å sikre god kvalitet. 15 journaler er gjennomgått og skåret med henblikk på journalføring og oppfølging av selvmordsrisiko. Journalene skåres av to fagrevisorer og kvalitetsrådgiver. Resultatene gjennomgås med enheten

og rapport skrives av kvalitetsrådgiver. De reviderte enhetene har i år vært: TSB Moss, FACT Sarpsborg, DPS Døgn Halden, DPS Døgn Moss og TSB Avrusning Moss.

En spørreundersøkelse om psykiatrisk personales oppfatning av ansvar når det gjelder selvmord og egne reaksjoner i møte med suicidalitet er sendt ut. En artikkel vil bli skrevet i 2023 i samarbeid med forskere ved Ahus og NSSF.

Ressursgruppe om barn som pårørende arrangerer to fagdager og to introduksjonskurs for barneansvarlige per år. Barn som pårørende og etterlatte som følge av både fysisk og psykisk sykdom er tema. Videre underviser og veileder vi etter behov. Målet er å sikre at barn som pårørende blir fanget opp og fulgt opp før de selv begynner å utvise symptomer. Ressursgruppa har redigert brosjyren «Til deg som har barn under 18 år som er pårørende». Her har barn som pårørende, søsken og etterlatte av psykisk syke og rusmisbrukere fått større plass enn tidligere. Ressursgruppa har i høst knyttet nærmere kontakt med ungdomsrådet i sykehuset. Det har kommet nyttige innspill fra unge mennesker med ulike erfaringer, både som pasienter og pårørende.

I tillegg til dette, avholdt vi kurset «Ivaretagelse av barn som pårørende når mor eller far strever med selvmordsatferd» (se pkt 2.3) i august. Kurset ble arrangert av RVTS Øst og RBUP Øst og Sør i samarbeid med DPS nordre Østfold. Målgruppen var ansatte i DPS nordre Østfold og deres samarbeidskommuner. 85 medarbeidere deltok på kurset. Fagartikkel om «Ivaretagelse av barn som pårørende når mor eller far strever med selvmordsatferd» ble distribuert til alle barneansvarlige i sykehuset.

Moss DPS tilbyr gruppebehandling til militært innsatspersonell fra internasjonale operasjoner. Veteraner fra andre regioner har også kunnet søke seg til gruppetilbudet via ordningen Fritt sykehusvalg. Det gjennomføres en gruppebehandling i året. Psykoedukasjon om selvmord og selvmordsforebygging inngår i gruppebehandlingen. Moss DPS har fått eksplisitt anerkjennelse fra Forsvarets veteran tjeneste for sitt tilbud til veteraner, og samarbeider tett med RVTS Øst om dette fagfeltet. Moss DPS tilbyr veiledning dersom andre DPS skulle ønske å starte et lignende gruppetilbud. Moss DPS deltar også i en departementsutnevnt

arbeidsgruppe, som kommer med forslag til ny tiltaksplan for veteranhelse.

DPS Nordre Østfold har siden november 2020 gitt ketamin til innelagte pasienter på akuttpost, hvor behandlingsresistent depresjon og selvmordsproblematikk har vært gjeldende². Tilbudet ble omorganisert våren 2021 til kun å være et poliklinisk behandlingstilbud ved henholdsvis Halden- og DPS Moss poliklinikk. Fra januar 2022 ble all virksomhet samlet under ett tak på DPS Moss poliklinikk. Grunnet stort henvisningstrykk ble det innført inntaksstopp for nye pasienter i perioden februar til oktober 2022. Tilbudet ble justert og rammet inn til å gi inntil tolv behandlinger i et fastsatt løp. Behandlingsplan: seks oppstartbehandlinger over tre uker, etterfulgt av telefonoppfølging dersom pasientene samtykker og ønsker. Responseevaluering drøftes i tverrfaglig team med spesialist. Ved vurdert respons tilbys inntil ytterligere seks månedlige infusjoner før avslutning.

3.2.6 Oslo Universitetssykehus HF, Ullevål

Ved Oslo Universitetssykehus, Ullevål, er spesialrådgiver ansatt i akuttmedisinsk avdeling (AME). Stillingen er delt mellom klinikk og forskning. Akuttmedisinsk avdeling ved Oslo universitetssykehus har i 2022 jobbet videre for å gi best mulig behandling, omsorg og oppfølging til pasienter innlagt i somatiske enheter etter selvmordsforsøk.

For leger i utdanning (LIS) gjennomføres det årlig opplæring og veiledning i kartlegging og vurdering av selvmordsrisiko og tidlig vurdering av selvmordsrisiko i somatisk avdeling jf. «kunnskapsoppsummering om utredning, oppfølging og behandling av selvskading og selvmordsforsøk» i Nasjonal Handlingsplan.

LIS har støtte av avdelingens psykiater/psykologspesialist i vurderingen av behandling til pasienter under oppholdet på somatisk avdeling samt veiledning til planlegging av den videre behandling og oppfølging ved utskrivelse. Det har vært nødvendig å arbeide med tett oppfølging av pasienter innlagt ved AME etter ekstrem selvskading. Gjennom det siste året har vi hatt hyppige innleggelse av relativt få antall pasienter som har blitt innlagt på bakgrunn av ekstrem selvskading. Samarbeid internt og samarbeid med andre enheter med ansvar for oppfølging etter utskrivelse har hatt mye fokus. Det gjøres vurderinger av hvorvidt pasienter

innlagt etter selvmordsforsøk trenger skjerming eller kontinuerlig observasjon, avhengig av eventuelle underliggende psykiatriske diagnoser, utagering eller ønske om å skade seg på avdelingen. Det er økt samarbeid mellom Akuttmottak og AME, med fokus på akuttpsykiatri i den somatiske avdelingen og bedre rutiner for pasientforløpet ved å avklare selvmordsrisiko og behov for nødrettsparagraf på akuttmottaket.

Forskning fra egen enhet innen fagfeltet selvmordsforebygging tilfører verdifull kunnskap til avdelingen og et grunnlag for videre utvikling av regionale forebyggingsstrategier. I 2022 har det vært høy møteaktivitet ved vår FOU-seksjon, bestående av PhD-stipendiater og forskere, med faste møter hver 14. dag. Veiledning og drøfting av vitenskapelig arbeid er i fokus. I tillegg til spesialrådgiver, deltar en sykepleier ved AME i forskningsarbeid om selvmordsforebygging i et prosjekt om «Holdninger til pasienter innlagt etter selvmordsforsøk hos sykepleiere ved intensivavdeling». Det er også pågående forskning om psykisk helse knyttet til Covid-19 pandemien. Samarbeidet om kartlegging av rusbruk i Norge med Europeisk senter i London (European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction) er videreført på 10ende året, og spesialrådgiver har også bidratt på en artikkel om forgiftninger med sentralstimulerende rusmidler.

3.2.7 Sykehuset Telemark HF

Selvmordsforebyggende arbeid ved STHF er forankret i klinikkledelsen ved Klinikk for psykisk helse og rusbehandling (KPR) STHF. Stillingen er i dag besatt av en rådgiver med 50 % av tiden dedikert til dette arbeidet. Rådgiver deltar i kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalget i klinikken. KPR har i tillegg en tverrfaglig gruppe som møtes jevnlig for å drøfte aktuelle problemstillinger rundt selvmordsforebygging.

I løpet av 2022 har vi hatt samarbeidsmøter med Avdeling for barne- og ungdomspsykiatri som er organisert under Barneklubben og somatisk klinikk ved STHF. Dette arbeidet videreføres i 2023.

Spesialisthelsetjenesten møter risikoutsatte mennesker i alle aldre i hele sin virksomhet. Behovet for kontinuerlig å jobbe med å bedre samarbeidet med det kommunale tjenesteapparatet for å sikre at sårbare pasienter blir fulgt opp i sårbare faser i behandling og etter avsluttet behandling, er et viktig arbeid. Samarbeidet mellom sykehus og kommuner blir ivarettatt på flere måter. Rådgiver for selvmordsforebygging er valgt inn som nestleder i faglig samarbeidsutvalg for pasienter med alvorlige psykiske lidelser, et utvalg forankret i Helsefelleskapsmodellen.

Helse Sør-Øst har invitert til samarbeid mellom alle helseforetakene i helseregion sørøst for å lette implementeringen av tiltak knyttet til selvmordsforebygging i ny regional fagplan. Rådgiver deltar i arbeidsgruppen. Dette har resultert i et forbedringsarbeid forankret i somatisk akuttmottak. Oppfølging av pasienter med rusutfordringer innlagt i somatikken ivaretas av en veiledningstjeneste i somatikken. Dette prosjektet ble igangsatt i 2022 og vil videreføres i 2023. Målet er å fange opp pasienter på et tidligere tidspunkt, og dermed kunne gi spesialisert behandling tidligere.

Fagsjef ved Klinikk for psykisk helse og rusbehandling (KPR), klinikkssjef og rådgiver for selvmordsforebyggende arbeid går igjennom alle alvorlige hendelser i klinikken. Alle selvmord hvor pasienten har en tilknytning til KPR gjennomgås av kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalget ved KPR. Gjennomgangene har som formål å lære av feil som blir begått og finne områder for forbedring og læring i organisasjonen. I flere av disse hendelsene gjennomføres det en tilpasset hendelsesanalyse sammen med involvert helsepersonell og spesialist.

Relevante resultater og erfaringer fra disse gjennomgangene blir presentert i åpne Kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalg slik at vi sikrer læring ut i organisasjonen og at utfordringer kan diskuteres og belyses blant helsepersonell med behandlingsansvar, og i ledelsen. I tillegg er det en årlig gjennomgang av avvikssaker i direktørens ledermøte. Personvern hensyn blir ivarettatt i alle gjennomganger. I dette arbeidet får vi god kjennskap til mangler ved rutiner, prosedyrer og eventuelle behov for kompetanseutvikling. Rådgiver i selvmordsforebygging og fagsjef leder hendelsesgjennomganger.

Risikoutsatte mennesker lever i hovedsak sine liv ute i kommunene, og primærhelsetjenesten er en sentral samarbeidspartner for sykehuset. Helsefelleskapene er en samarbeidsarena mellom spesialisthelsetjeneste og kommune. Telemark har valgt å formalisere dette som partnerskap, strategiske utvalg og forskjellige faglige samarbeidsutvalg. Rådgiver for selvmordsforebygging er i dag nestleder i faglig samarbeidsutvalg – personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer. Utvalget har initiert opprettelsen av et kompetanseteam for forebygging av selvmord hvor spesialisthelsetjeneste, kommunene og

brukerorganisasjoner er representert. Teamet har som mål å jobbe med selvmordsforebyggende arbeid i vårt opptaksområde. Konkret ønsker teamet å se på mulige modeller for å jobbe selvmordsforebyggende på tvers, samt bidra til økt kompetanse og kunnskap om selvmordsforebygging i spesialisthelsetjenesten og kommunene.

Sykehuset Telemark HF har kvartalsvis rapportering på behandlingsplan blant pasienter med forhøyet selvmordsrisiko som rapporteres via sykehusets kvalitetsavdeling. Det er skriftlige prosedyrer og rutiner for oppfølging i seksjonene ved pasientsuicid. Disse beskriver både forhold knyttet til pasienter og pårørende, og oppfølging av personale. Rådgiver for selvmordsforebyggende arbeid deltar i gjennomgangen av alle døgnavdelinger med et særlig fokus på selvmordsforebyggende tiltak i avdelingene. Pasientsikkerhet er integrert i rutiner og prosedyrer både på system- og individnivå. Det er rutiner for oppfølging av dette på ledernivå. Rådgiver bistår ledelsen ved behov.

Det avholdes faste undervisninger i selvmordsrisikovurderinger, oppfølging og journalføring.

Grunnkursene i selvmordsrisikohåndtering er obligatoriske for alle ansatte med behandlingsansvar. I tillegg holdes det egne kurs for nyansatte leger. Erfaringer fra undervisningen gjennom 2022 skal benyttes til å endre på undervisningsopplegget for 2023. Oppfølging av pårørende/etterlatte er satt på agendaen og temaet var sentralt på fagdagen om selvmordsforebygging i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

Vi har en egen prosedyre for opplæring av helsepersonell med bachelor og videreutdanning, som etter endt kurssekvens kan gjennomføre selvmordsrisikovurderinger. Uavhengig av dette kurset skal alle pasienter med forhøyet selvmordsfare drøftes i team med spesialist til stede.

Som ledd i kompetanseheving på selvmordsforebygging ved hele Sykehuset Telemark har rådgiver holdt innlegg under STHFs lokale pasientsikkerhetskonferanse høsten 2022.

Rådgiver for selvmordsforebyggende arbeid er knyttet til fagseksjonen ved KPR og jobber i klinikkens stab. I klinikkens stab utarbeides også klinikkens kompetanseplan. Etter vurdering i kvalitets- og pasientsikkerhetsutvalget tas læringspunkter med inn i kompetanseplanen og det tilrettelegges for kompetanseheving som dekker disse læringspunktene.

Tverrfaglig nettverksbygging foregår gjennom deltagelse i Helse Sør-Øst sitt nettverk for

selvmordsforebyggende arbeid, gjennom deltagelse i kommunale fora, oppfølging av selvmordsforebyggende handlingsplaner, undervisning ut mot fastleger, undervisning internt mot forskjellige yrkesgrupper samt initiativ om deltagelse i nettverk mellom somatikk og psykiatri.

Rådgiver har etablert et internt kvalitetsregister for alle selvmord som har skjedd mens pasientene har vært i behandling ved Klinikk for psykisk helse og rusbehandling ved STHF fra 2018 til og med 2020. Alle journaler er gjennomgått og resultater, anbefalinger og tiltak fra hendelsesanalyser er systematisert. Resultater fra dette registeret vil bli analysert og presentert internt i kvalitets- og utviklingsarbeid. Arbeidet er igangsatt og vil bli videreført i 2023.

3.2.8 Sykehuset i Vestfold HF

Selvmordsforebyggende nettverk på Sykehuset i Vestfold (SiV HF) ledes av spesialrådgiver. Nettverket består av fagsjef samt en fagperson fra avdelingene barne- og ungdomspsykiatrik (BUPA), distriktpsykiatriske sentre (DPS), psykiatrisk sykehusavdeling (PSY) og avdeling for Rusavhengighetsbehandling (ARA). Nettverket samarbeider om undervisning og forebyggingsfokus.

Sykehuset i Vestfold er med i gruppen som arbeider for bedre rutiner ved somatiske akutt-mottak etter alvorlig selvskading og selvmordsforsøk, se pkt 2.9. Akuttmottaket og psykiatrisk sykehusavdeling har gjennom det siste året hatt et tett samarbeid rundt pasienter som er i stor fare for fremtidig selvmordsatferd.

Sykehuset i Vestfold har også en arbeidsgruppe for innsatsområdene i pasientsikkerhetsprogrammet «I trygge hender 24-7». Under innsatsområdet «Forebygging av selvmord», ble det i 2022 arrangert en stor markering på Verdensdagen for selvmordsforebygging på tvers av klinikker innen somatikk og psykisk helse og avhengighet. Det ble holdt forelesinger i sykehusets auditorium, brukerorganisasjonene delte ut materiell ved stands og 81 papirhjerter markerte antallet selvmord i fylket i 2021.

I og med at mange pasienter kan være i selvmordsfare er det viktig at alle ansatte bevisstgjøres tematikken. Dersom vi skal nå risikoutsatte mennesker i alle aldersgrupper, må vi først anerkjenne at vi ikke nødvendigvis vet hvem disse er.

Spesialrådgiver underviser på nyansattprogram for sykepleiere i somatikken for å øke bevisstheten om selvmord. Målet er å gi kunnskap om at alle må bidra om selvmord skal forebygges på individnivå. Psykisk helsevern og Tverrfaglig spesialisert rusbehandling kommer i kontakt med mange pasienter med selvmordsproblematikk. Både de som møter de yngste (BUPA) og de som møter de eldste (seksjon kognitiv svikt og alderspsykiatri), gjennomfører undervisningstiltak for å øke og opprettholde kompetanse om pasienter i selvmordsfare.

Tema for årlig fagdag i klinikken var «menn i selvmordsfare». BUPA hadde innlegg om hvordan møte gutter med selvmordstanker.

Etter et selvmord i klinikken i 2022, ble det gjennomført en omfattende hendelsesanalyse med 17 intervjuer av behandlere, miljøpersonell, ledere og etterlatte. Analysen resulterte i en handlingsplan. Tiltak ble utarbeidet for å trygge overganger mellom seksjoner og avdelinger i foretaket, styrke kompetanse og sikre kontinuerlig arbeid for forbedret pasientsikkerhetskultur.

Det ble i hendelsesanalysen etablert tiltak om å revidere prosedyre for undervisning av behandlere for å sikre at innholdet i prosedyren speiler funnene i hendelsesanalysen. I nyutviklet prosedyre er det lagt større vekt på involvering av pårørende og integrering av all tilgjengelig informasjon om pasientens kontekst.

Proseduren for undervisning av miljøpersonell er i 2022 revidert og forbedret. Deler av undervisningen er digitalisert for å gjøre den lettere tilgjengelig. Det ble også satt i gang tiltak for å sikre at alle gjennomgår den samme opplæringen.

Alle selvmord i Klinikk for psykisk helse og avhengighet skal meldes som avvik i avvikssystemet og behandles i klinikkens eget pasientsikkerhetsutvalg. Sammen med fagsjef, kvalitetsrådgiver og andre fagpersoner, gjennomgår spesialrådgiver hendelsene og vurderer læringspunkt på systemnivå som kan generaliseres til andre situasjoner. Flere selvmordsforsøk og overdoser meldes. Aktuelle forebyggingstiltak vurderes i hvert enkelt tilfelle. I gjennomgang av selvmord, inviteres rutinemessig behandler og seksjonsleder for å kunne innhente mer informasjon enn det journalgjennomgangen gir. En etterstreber også ivaretagelse av involverte fagpersoner.

Undervisning om selvmord og arbeid med selvmordstruede pasienter gjøres på ulike måter i organisasjonen. Det tilbys årlig 2-dagers kurs «Førstehjelp ved selvmordsfare» for hele HF'et. På verdensdagen for selvmordsforebygging, er det åpne forelesninger om temaet for alle ansatte.

Det er etablert et selvmordsforebyggende nettverk i klinikken, som består av fagpersoner fra alle avdelinger samt brukerrepresentasjon. Nettverket bistår med innhold og gjennomføring av undervisning. Alle behandlere skal delta på minimum tre timer undervisning. De som er sertifisert til å gjennomføre vurdering av selvmordsrisiko, men ikke har selvstendig behandlingsansvar, må i tillegg delta på årlig fagdag om selvmordsforebygging.

Klinikken har, i tillegg til akutte døgnseksjoner for mennesker som vurderes med forhøyet selvmordsfare, egen BET døgnavdeling. I tillegg er det et poliklinisk MBT-team for mennesker med tilbakevendende suicidalitetsproblematikk. Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling tilbyr gruppebaserte tilbud for ungdom som strever med tilbakevendende selvmordsproblematikk (dialektisk atferdsterapi).

Undervisning om tilbud til pårørende og etterlatte er inkludert i de nye prosedyrene om undervisning for behandlere i Klinikk for psykisk helse og avhengighet. En etterlatt hadde innlegg på den årlige fagdagen om selvmordsforebygging i mai, hvor hun påpekte viktigheten av involvering av pårørende og hvorfor det kan være risikabelt å la kontekstinformasjonen gå tapt.

I juni bisto RVTS Øst foretaket med å gjennomføre kurset «Ivaretagelse av barn som pårørende når mor eller far strever med selvmordsatferd», se pkt 2.3. Det var bred deltagelse fra Klinikk for psykisk helse og avhengighet, men også barneansvarlige fra somatiske avdelinger og kommunene i distriktet deltok. Kurset fikk svært gode evalueringer og deltagerne fikk tilbud om både fysisk og digital veiledning i etterkant for å sikre barneperspektivet.

Klinikken gjennomførte i høst en fagdag om pårørendeinvolvering. Brukerorganisasjoner belyste utfordringer, og enkeltseksjoner presenterte hvordan pårørendeinvolvering kan systematiseres og gjennomføres på en ivaretagende og god måte for pasient og pårørende.

Eksempler på nettverksbygging for å fremme tverrfaglig samarbeid, er simulering (SIM)-fasilitator-nettverket som spesialrådgiver leder. Nettverket består av medarbeidere med ulike fagbakgrunn, organisert i ulike avdelinger og seksjoner i Klinikk for psykisk helse og avhengighet. Hensikten er å øke fokus på øving og læring gjennom erfaring i trygge rammer. Fasilitatornettverket i klinikken arbeider tett sammen med SIM-senteret i somatikken.

Kommunikasjonskurset «4 gode vaner» stimulerer også til tverrfaglig nettverksbygging. På kurset presenteres ulike kommunikasjonsverktøy som er nyttig i møte med pasienter i selvmordsfare og deres pårørende. Spesialrådgiver er kursleder for kurset i HF-et.

Sykehuset har et pågående forskningsprosjekt på behandlingsmetoder for alkoholavhengighet «Patient factors predicting completion and outcome in group treatment of alcohol use disorder». Alkoholavhengighet er en betydelig risikofaktor for selvmordsatferd. Data samles fra pasienter fra ruspoliklinikkene i sykehuset, Blå Kors Borgestad og Blå Kors Eina.

Klinikk for psykisk helse og avhengighet har rutiner for informasjon og oppfølgingssamtale til etterlatte ved selvmord. Det er kommunenes kriseteam som har hovedansvaret for oppfølging i etterkant av et selvmord. Sykehuset arbeider kontinuerlig med forbedring av informasjon til etterlatte, i samarbeid med kommunene.

Spesialrådgiver har i 2022 vært invitert til regional samling med LEVE for å undervise om sykehusets selvmordsforebyggende arbeid.

I september ble det gjennomført en støtte-markering for etterlatte ved selvmord i Sandefjord kirke. Spesialrådgiver deltok i arrangementskomiteen. Dette er et samarbeid mellom ulike instanser som kirke, kommune, fylkeskommune, politi, brannvesen, ambulansetjeneste og LEVE. Årets markering var den fjerde i rekken og det var ny deltagerrekord. Nettverksarbeidet rundt markeringen er omfattende, og arbeidet for neste års markering er allerede påbegynt. Markeringen har blitt en fin arena for å gi de ulike instansene en anledning til å vise sin støtte til etterlatte. Budskapet for markeringen er «Du er ikke alene».

3.2.9 Sørlandet sykehus HF (SSHF)

Klinikk for psykisk helse og rus (KPH) etablerte i 2019 et selvmordsforebyggende fagnettverk i klinikken, bestående av representanter fra hver avdeling og rådgiver i stab. Nettverket bidrar til økt forståelse for intern og eksternt selvmordsforebyggende aktivitet, med kompetanseheving, kvalitetsarbeid og rådgivning. I 2022 har nettverket videreført samarbeidet med fagmiljøet og ledelsen i klinikken. Den tette kontakten med RVTS Øst er videreført, samarbeidet med RVTS Sør, Brukerstyrt senter (ROM) samt bruker- og pårørendeorganisasjoner i hele Agder er styrket.

Klinikk for psykisk helse og rus jobber kontinuerlig med å styrke sitt selvmords-

forebyggende arbeid og følger anbefalingene gitt i de nasjonale retningslinjene. Det har vært et særlig fokus på revidering og opprettelse av nye prosedyrer, på hendelsesanalyser etter selvmord og på innsatsområder i Pasientsikkerhetsprogrammet *I trygge hender*. Rapportering i det nasjonale kartleggingssystemet (Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging) er godt implementert i klinikken.

Sørlandet sykehus har bidratt inn i arbeidet med planleggingen av Klinikkk for psykisk helse og rus med nye bygg som skal tas i bruk i mars 2023. Målet er at dette skal bli det bygget i Norge som best legger til rette for framtidsrettet behandlingstilbud innen psykisk helse for unge og voksne. For å lykkes med dette, har medarbeidere, tillitsvalgte, brukere og pårørende deltatt i planlegging og utforming av bygget. Man har kartlagt funksjon, kapasitet, størrelse og utforming på rommene, planløsning, kommunikasjonsveier, tekniske forhold, estetikk og trivsel, sikkerhet og avstand/nærhet. Et grundig arbeid med å lage sikre lokaler er et viktig ledd i det selvmordsforebyggende arbeidet. Det jobbes kontinuerlig med å opprettholde et tett samarbeid med kommunene i Agder i form av deltagelse på samarbeidsmøter, felles organisering av fagdager, foredrag på fagdager og kurs, samt markering av verdensdagen for selvmordsforebygging. I forbindelse med folkehelsekampanjen har DPS Østre Agder påbegynt et samarbeid mellom Arendal kommune og Nasjonalt senter for forskning og selvmordsforebygging (NSSF). Det er påbegynt arbeid med en pilot på vegne av Samhandlingsrådet for rus og psykisk helse i Agder. Piloten skal vare ut 2023.

Forebygging av selvmord er ett av innsatsområdene i «I trygge hender 24/7» – tidligere Pasientsikkerhetsprogrammet. Dette ble i 2022 videreført i alle typer døgnseksjoner i Klinikkk for psykisk helse og rus. Tiltakspakken består av *Spesialistvurdering innen et døgn*, *Iverksettelse av beskyttelsestiltak*, en *Selvmords risikovurdering*, *Planlegging av permisjon* og *Tiltak ved utskrivelse*. I tillegg blir relevante prosedyrer kontinuerlig oppdatert.

Journalrevisjoner er i 2022 gjennomført på ulike avdelinger i klinikken i samarbeid med overleger og kvalitetsansvarlige. Sørlandet sykehus er i en prosess der utføring av internrevisjoner skal styrkes. I forbindelse med dette arbeidet er det gjennomført utdanningskurs for internrevisorer. Videre internrevisjoner er under planlegging.

Klinikkk for psykisk helse og rus har egen retningslinje som omhandler årsaksanalyse ved uønskede hendelser. Denne definerer handlingsmåte og saksgang der det oppstår utilsiktede hendelser. Ved suicid er kravet til en gjennomført årsaksanalyse seks uker. Årsaksanalysen følger felles mal, utformet av ledergruppen i klinikken. Hendelser som omfattes av aktuell prosedyre, behandles i månedlige møter i klinikkens Kvalitetsråd. Rådet består av ledergruppen, brukerrepresentanter og sekretariatet til Kvalitetsrådet. Kvalitetsrådet skal utforme tiltak og fremme læring med bakgrunn i aktuell sak.

Klinikkk for psykisk helse utvikler nå et støtteprogram for å redusere faren for traumatisering av helsepersonell etter pasienters selvmord. Programmet bygger på Second Victim-modellen. Som en del av programmet organiseres det egne kollegastøtte-team.

Dagskurset i selvmordsforebygging er obligatorisk for alle nyansatte i Klinikkk for psykisk helse og rus og skal gjentas etter fem år. Kurset forberedes og gjennomføres av det selvmordsforebyggende nettverket i klinikken. Målsettingen for opplæringen har vært å forbedre kvaliteten av selvmordsrisikovurderinger innenfor klinikken og ved de samarbeidende instanser. Et annet viktig tema er de ansattes ulike ansvarsforhold ved slike vurderinger. Det undervises også i oppfølging av de vurderinger som gjennomføres og øke kunnskapen om samsvar mellom risiko og tiltak. Det jobbes kontinuerlig med å tilpasse og oppdatere kursets innhold, blant annet basert på deltakernes tilbakemeldinger.

Klinikken har utviklet flere scenario i Virtual Reality (VR) knyttet til temaet selvmordsforebygging. Vi gjennomfører jevnlig VR-simuleringer med ansatte.

CAMS er implementert på flere avdelinger i Klinikkk for psykisk helse og rus. Medarbeidere veiledes systematisk når de er i utdanningsforløp (lege i spesialisering/psykologer under spesialisering), eller gjennom veiledning i team. I 2022 ble det gjennomført et webinar med fokus på CAMS med 80 deltagere. I tillegg til behandlere og miljøpersonale fra klinikken, hadde vi deltagere fra kommunene, ambulansetjenesten og andre klinikker i Helse Sør-Øst. Sørlandet sykehus HF har satt av midler til å prøve ut sensorteknologi i 15 rom nybygget til Klinikkk for psykisk helse og rus som åpnes i mars 2023. Prosjektet ledes av en forsker på selvmordsforebygging. Klinikken

samarbeider med Simuleringssenteret ved Sørlandet sykehus, forskere på Universitetet i Agder og flere andre klinikker i bruken av VR-basert simulering i selvmordsforebyggende arbeid og til kompetanseheving.

Pårørendeinvolvering tematiseres i klinikkens Kvalitet- og pasientsikkerhetsutvalg ved gjennomgang av uønskede hendelser. På bakgrunn av dette har vi laget retningslinjene «Pårørende- oppfølging etter selvmord» og «Informasjon til etterlatte». Det Selvmordsforebyggende nettverket i klinikken har i tett samarbeid med LEVE Agder og Lillesand ressurscenter innhentet erfaringer og forslag fra etterlatte og har på grunnlag av dette oppdatert informasjonsmateriale for etterlatte etter selvmord.

Sørlandet sykehus har fått midler fra Helse Sør-Øst til videreføring av et prosjekt knyttet til oppfølging av pasienter med alvorlig selvskading. Oppfølging av pårørende vil være en svært viktig del av dette arbeidet.

3.2.10 Vestre Viken HF

Spesialrådgiver for selvmordsforebygging i Vestre Viken HF leder Avdeling for fag og kvalitet i Klinikk for psykisk helse og rus. Nærmeste leder er klinikkdirektør.

Flere av oppgavene gjøres sammen med andre medarbeidere i klinikkstab.

Klinikken arrangerer et obligatorisk heldagskurs i selvmordsforebygging seks ganger i året. Alle nyansatte med pasientkontakt skal gjennomføre kurset. I tillegg skal også medarbeidere som trenger oppdatering i fagområdet gjennomføre kurset. Det legges vekt på praktisk gjennomføring av kartlegging og vurdering, hvordan møte pasienter med gjentakende selvmordsatferd, behandling av barn og unge i selvmordsrisiko, gjennomgang av alvorlige hendelser og hvordan lære av disse. Videre er det fokus på hvordan man kommuniserer med og ivaretar pårørende og etterlatte samt medarbeidere som har mistet pasienter eller har pasienter med betydelig selvmordsrisiko, miljøterapi rettet mot selvmordstruede pasienter og CAMS-behandling. Kurset evalueres fortløpende på grunnlag av tilbakemeldinger fra deltakere og endringer i myndighetskrav.

Ansaret for opplæring og gjennomgang av prosedyrer for kartlegging til nytilsatte er lagt til avdelingene. Spesialrådgiver har kontakt med avdelingssjefer, avdelingsoverleger og kvalitets-

rådgivere for å sikre oppfølging, for eksempel gjennom sjekklister for opplæring av nye LIS-leger. Dette gjøres på forskjellig vis. Vår største avdeling, Blakstad sykehus, har et eget opplæringsprogram for nye LIS, hvor selvmordsrisikovurdering inngår. I månedlige møter går klinikkens pasientsikkerhetsutvalg gjennom alle alvorlige hendelser og drøfter hvordan vi kan bedre rutiner knyttet til disse, og gir tilbakemeldinger til avdelingene på hvordan forbedringstiltak iverksettes og følges opp. Alle hendelsesanalyser med årsaksvurderinger og mulige forbedringstiltak gjennomgås og diskuteres.

Klinikkens kvalitetsutvalg er mer strategisk rettet og består av alle avdelingssjefer, hovedverneombud, klinikktilitsvalgt og brukerrepresentant. Forebygging av selvmord er tema på minst to møter i året.

Rådgiver har ansvar for en rekke prosedyrer og retningslinjer som omhandler forebygging, melding og oppfølging av alvorlige hendelser. Disse oppdateres på grunnlag av erfaringer, ny kunnskap og myndighetskrav. Rådgiver for selvmordsforebygging bistår avdelingene der det er usikkerhet rundt meldinger og redegjørelser, samt går gjennom redegjørelser til Statsforvalteren og Statens helsetilsyn.

Målingene i pasientsikkerhetsprogrammet gjennomgås regelmessig med kvalitetsrådgiverne i avdelingene i egne møter for henholdsvis sykehusavdelingen, DPSene og ARA. Et eksempel er gjennomført selvmordsrisikovurdering ved permisjon og utskriving. Utviklingen følges med SPC og EpiData. På dette parameteret scores det gjennomgående høyt. Det gjelder også «time i hånda» ved utskriving, som er et viktig forebyggende element koblet til hva vi vet om risikoen knyttet til overganger mellom behandlingsnivåene. Det gjennomføres også revisjoner av journal-dokumenter, eksempelvis behandlingsplan og epikrise. Her vektlegges blant annet vurdering av risiko, planlegging og oppfølging av tiltak.

Vår klinikk utvikler metodikken hendelsesanalyse, bl.a. for å styrke selvmordsforebygging. Tilbakemeldingene er at dette gir en systematikk i prosessen med å avdekke rotårsaker og utarbeide forbedringstiltak, samtidig som de ansvarlige klinikere i liten grad føler seg uthengt i denne krevende prosessen. Det har vært gjennomført 23 hendelsesanalyser. Fullstendig hendelsesanalyse ledes av foretakets sentrale pasientsikkerhetsteam. Forenklede hendelsesanalyser ledes av avdelings-

sjef. Øvrige deltakere er involverte klinikere, avdelingsoverleger, lokal seksjonsleder/avdelings-sjef og spesialrådgiver. Gjennomgangen oppsummeres i en rapport som gjennomgås i den aktuelle enheten. Rådgiver sammenstiller en halvårlig rapport på grunnlag av alle hendelses-analysene, som blir gjennomgått i klinikkens kvalitetsutvalg og i noen avdelinger.

Hendelsesanalysene våre har tydeliggjort at den største risikoen for alvorlige hendelser er knyttet til overganger og brudd i behandlingsforløp. Gjennom 2022 ble det gjennomført i underkant av 90 intervjuer i alle avdelinger for å kartlegge risikoområder i pasientforløpene som del av prosjektet «Brudd i behandling». Mange av våre alvorlige hendelser, inklusivt selvmord, var relatert nettopp til forhold som faller inn under denne overskriften. Prosjektet er nå i en implementerings-fase under tittelen «Trygg stafett». Det dreier seg om å designe våre pasientforløp slik at risikoen for «brudd i behandling» blir minimert.

Selv om selvmord blant ungdom er svært sjelden, representerer langvarige, komplekse lidelser en risikofaktor. I 2022 har alle våre 5 DPS etablert FACT team rettet mot ungdom med langvarige, komplekse lidelser.

Klinikkens FoU-avdeling har fått innvilget forskningsmidler fra Helse Sør-Øst og Vestre Vikens interne forskningsfond for prosjektet *Etter selvmordsforsøket; En kartlegging av de kontekstuelle og dynamiske risikofaktorene for selvmord.*

Hensikten med prosjektet er å øke kunnskapen om tiden etter utskrivelse fra sykehus etter et alvorlig selvmordsforsøk. Ved hjelp av en mobiltelefonapplikasjon kartlegges det hvordan og når selvmordstanker opptrer, påvirkes og samvarierer med andre opplevelsesmessige og kontekstuelle faktorer i timene og dagene etter utskrivelse. Vi vil forsøke å utmeisle egne risikoprofiler, samt avdekke beskyttende faktorer, som på sikt vil kunne benyttes til å utforme mer treffsikre og trygge behandlingstiltak rundt en gruppe med særlig risiko for fremtidige selvmordsforsøk. Prosjektet tar sikte på å rekruttere 50 pasienter.

3.2.11 Sunnaas sykehus HF

På Sunnaas sykehus HF ble det i juni 2022 gjennomført et todagers kurs i førstehjelp ved selvmordsfare i regi av Vivat. Hovedmålgruppen var ansatte i sykepleiergruppen. I etterkant av Vivat-kurset har det vært avholdt et oppfølgings-møte for å lage en plan for videre kompetanse-heving og faglig utvikling relatert til selvmords-problematikk og psykiske lidelser, inkludert ruslidelser. Det er nå et ønske om å tilby kurset igjen ved en senere anledning til flere yrkesgrupper.

Sunnaas sykehus jobber også for å bedre behandlingsmetoder for selvmordsproblematikk gjennom forskning. Høsten 2018 mottok Sunnaas sykehus HF kvalitetsforbedringsmidler fra Helse Sør-Øst til prosjekter med fokus på kvalitetsforbedring av helsetjenester til pasienter med somatiske lidelser og psykiske helseutfordringer eller rusmiddelproblematikk. Kvalitetsforbedrings-prosjektet; «Psykiske lidelser og ruslidelser i spesialisert rehabilitering et prosjekt for bedret kartlegging og behandling av psykiske lidelser hos personer som mottar rehabilitering ved Sunnaas sykehus HF», ble avsluttet november 2022. I den forbindelse ble det skrevet en sluttrapport til internt bruk på sykehuset og til kvalitetsforbedring i ivaretagelsen av pasienter med selvmords-problematikk. Det er et særlig fokus på innholdet i rapporten og den er gjennomgått i interne møter ved flere avdelinger på sykehuset.

I 2022 ble det startet opp et ph.d.-prosjekt som bygger videre på det gjennomførte kvalitetsforbedringsprosjektet. Det er etablert et samarbeid med NSSF. Prosjektet er finansiert av stiftelsen Dam via Rådet for psykisk helse.

Selvmordsforebyggende tiltak for kommunale tjenester

Bedret samhandling mellom spesialist- og kommunehelsetjeneste er et satsingsområde for RVTS Øst. For å forebygge selvmord blant pasienter i spesialisthelsetjenesten må kommunale tjenester motta nødvendig informasjon og være rustet til å ta imot pasienter som skrives ut fra spesialisthelsetjenesten. Gode sammenhengende helse- og omsorgstjenester er gjentatte ganger pekt på som et viktig selvmordsforebyggende tiltak. Gode tilbud i kommunen kan forebygge og avlaste spesialisthelsetjenesten. I årsrapporten inkluderer vi derfor omtale av vårt arbeid rettet mot kommunale tjenester, som primært finansieres med midler fra Helsedirektoratet.

4.1 Veiledning ved selvmord i ungdomspopulasjoner

RVTS Øst gir råd og veiledning til kriseteam og kommunale tjenester ved ungdomsselvmord i vår region, for forebygging av smitteeffekt.

4.2 Selvskading og selvmordstematikk i sosiale medier

Landets fem RVTS-er etablerte i 2021 en felles prosjektgruppe som arbeider med en kunnskapsoppsumming om temaet, samt utvikling av kompetansemateriell for tjenesteutøvere. RVTS-ene skal bidra til at ansatte i tjenestene som møter barn og unge får kompetanse til å avdekke og møte problematisk atferd på nett.

Prosjektgruppen vil i løpet av våren 2023 lansere et kompendium med oppsummering av aktuell forskning på temaet og konkrete råd for tjeneste-

utøvere. Innholdet i kompendiet vil utgjøre et felles kunnskapsgrunnlag for RVTS-ene, for utvikling av videre kompetansemateriell, kurs og undervisning. Prosjektgruppen har et bredt samarbeid med sentrale fagmiljøer og brukergrupper i inn- og utland. RVTS Øst har to representanter i prosjektgruppen.

I tillegg til dette arbeidet har RVTS Øst påtatt seg hovedansvaret for å spre kunnskap om Chatsafe. Dette er en veiledning for unge om hvordan å kommunisere trygt om selvmord på nettet, utviklet av det australske forskningssenteret Orygen med støtte fra den australske regjeringen. NSSF er ansvarlig for å implementere Chatsafe i Norge.

I samarbeid med: Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging (NSSF), Universitetet i Oslo (UiO), Københavns Universitet, SINTEF, Facebook/Instagram, Blå Kors, Forandringsfabrikken og Landsforeningen for forebygging av selvskading og selvmord (LSSF), de øvrige RVTS-ene.

4.3 Digitalt grunnkurs om selvmord og selvskading

RVTS Øst holder jevnlig et digitalt kurs om selvmord og selvskading. Målgruppen for kurset er ansatte i kommunale tjenester, fastleger, helse- sykepleiere, frivillige organisasjoner og behandlere i spesialisthelsetjenesten.

På kurset har vi med en erfaringskonsulent som på slutten av dagen blir intervjuet om hvilke deler av kurset hun opplever som nyttig, og hva hun ville gjort annerledes. Kursdeltakerne har mulighet til å stille henne spørsmål.

Vi har gjennomført to digitale grunnkurs i 2022. Vi har valgt å gjøre kurset digitalt for å sikre at flere ansatte i kommunene har mulighet til å delta. Vi har en landingsside hvor kursmaterialet ligger, vi viser filmer, har polls og «break out»-rom der deltakerne samarbeider om oppgaver i grupper på 5–8 stykker.

Kurset evalueres ut fra hvilken nytte deltakerne opplever at hver av kursdelene hadde. Kurset ble evaluert som nyttig/meget nyttig på alle punkter. En kursdeltaker sier: «Jeg har vært på mange digitale kurs, ikke alle like vellykkede. Synes dette var et av de virkelig gode: godt planlagt og gjennomført, gjennomgående svært dyktige formidlere med praksisnære eksempler. Fin balanse mellom teori, ny forskning og eksempler.»

Kurset holdes sammen med psykologspesialist ved Front teamet ved OUS og en erfaringskonsulent.

SINTEFs undersøkelse om Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid 2022 viser at 55 respondenter i Viken (toppskår), 47 i Innlandet og 36 i Oslo svarer at de har hatt kompetansehevende tiltak om selvmordsforebygging siste år. For hele landet svarer et flertall (61 %) at de har hatt kurs i regi av RVTS (57 % svarer Viat, og 11 % svarer NSSF).

4.4 Veiledende materiell for kommunene om forebygging av selvskading og selvmord

RVTS Øst deltok i arbeidsgruppen som utviklet det veiledende materialet om forebygging av selvskading og selvmord for kommunene, lansert i 2017. RVTS-ene har gjennom tilskuddsbrevet fått ansvar med å bistå kommunene i implementering av materialet.

4.4.1 Enkeltstående oppdrag

Vi informerer om det veiledende materialet ved alle enkeltstående oppdrag til kommunene. Eksempler på dette i 2022:

- Fortløpende samarbeid med KORUS Øst og KORUS. Materialet står omtalt i boka og nettressursen «Den overdoseforebyggende samtalen», et samarbeid mellom KORUS Øst, KORUS og RVTS Øst.
- Samarbeidsmøtene om kommunal handlingsplan, se punkt 4.5.

4.5 Utvikling av kommunal handlingsplan

RVTS-ene har fått i oppdrag å støtte tjenestene i deres arbeid med å utarbeide og implementere kommunale handlingsplaner for selvmordsforebygging, ut ifra den enkelte kommunes behov, organisering, ressurser og kompetanse. I 2020 utarbeidet spesialrådgivere fra de fem RVTS-ene en nettside om «Kommunal handlingsplan om selvmord og selvskading³», der mal for kommunal handlingsplan ligger tilgjengelig sammen med informasjon og råd om utviklingsprosessen fra start til slutt. Handlingsplanmalen er utformet i samarbeid med representanter fra Helse-direktoratet. Målet er at tjenestutøverne i større grad vil kunne jobbe forebyggende med selvmordstematikk og selvskading ut fra det som kartlegges som spesifikke utfordringer i kommunen/bydelen.

Gjennomføring

I 2022 samarbeidet RVTS Øst med Ullensaker kommune, Lillestrøm kommune og Valdres kommune om utarbeidelse av handlingsplan. Arbeidet fortsetter i 2023.

4.6 Folkeopplysningskampanje

Regjeringen vil gjennomføre regionale folkeopplysningskampanjer om forebygging av selvmord. Helsedirektoratet koordinerer det nasjonale arbeidet med kampanjen. Målet for kampanjen i Norge er å nå de gruppene i samfunnet som har høy risiko for selvmord og som samtidig ikke er brukere av spesialiserte helsetjenester. En foreslått fokusgruppe er menn i aldersgruppen 40–60 år.

I 2022 har RVTS Øst deltatt i en nasjonal arbeidsgruppe med Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging (NSSF), de øvrige RVTS-ene, NAPHA, SANKS, Mental Helse og LEVE for å planlegge kampanjer i våre regioner. I 2022 gikk kampanjen i region Midt. Videre har vi bistått i utviklingen av informasjonssiden om selvmord og selvskading på Helsenorge.no og gitt tilbakemelding på kampanjemateriell og filmer som er utviklet. RVTS Øst får kampanjeansvar i 2025 og vil følge kampanjen tett i 2024.

I samarbeid med Helsedirektoratet, NSSF, FHI, LEVE, de øvrige RVTS-ene, VIVAT, SANKS, NAPHA, Mental Helse.

4.7 Samarbeid med Vivat og «Førstehjelp ved selvmordsfare»

RVTS Øst samarbeider med Vivat og bistår med å tilrettelegge for gjennomføring av kurset Førstehjelp ved selvmordsfare. Dette året er kurset gjennomført vår og høst. Vi erfarer at kurset er svært etterspurt, alltid er fulltegnet og får god evaluering.

4.8 Samarbeid med LEVE om utvikling av sorgstøttetilbud

RVTS Øst samarbeider med landssekretariatet i Landsforeningen for etterlatte ved selvmord (LEVE), og gir støtte til fylkeslagene i LEVE i region øst. RVTS Øst har i 2022 gitt veiledning til veiledere for likemannsarbeidet i region øst, og hatt møte med ny generalsekretær.

4.9 Snakkomselvmord.no: Ny nettressurs

Vi er i slutfasen med utviklingen av et nytt nettsted om selvmordsforebygging: snakkomselvmord.no. Nettstedet er for helsepersonell som er i kontakt med mennesker som selvskader eller strever med selvmordsatferd. I ressursen gir vi oppdatert kunnskap om akutte selvmordskriser, gjentakende selvmordsatferd og selvskading. Vi dekker også temaene barn og unge, pårørende (barn og voksne), sårbare grupper, etterlatte og ivaretagelse av hjelperne. Nettressursen vektlegger hva som er viktig i samtaler med mennesker i selvmordskrise, og at mer kunnskapsrike og tryggere helsepersonell blir bedre lyttere og hjelpere for personer i krise. Lansering er planlagt til 16. mars 2023.

Ressursgruppe: Deltakere fra Forskning og utvikling (Ahus), spesialisthelsetjenesten, kommunale tjenester, KORUS Oslo, OUS, erfaringskonsulent, RVTS Øst.

5

Faginnlegg under konferanser

5.1

19th European Symposium on Suicide and Suicidal Behaviour. 24-27 August, 2022

Prekonferanse; Symposium; Collaborative Assessment and Management of Suicidality – CAMS

Innlegg fra RVTS: "Implementing CAMS in Norway" (Spesialrådgiver/psykologspesialist Tone Bovim)

5.2

Pasientsikkerhetskonferansen (Helsedirektoratet)

RVTS deltok med presentasjon; «Kollegastøtte ved alvorlige hendelser»
(Spesialrådgiver/psykologspesialist Tone Bovim)

5.3

RVTS-konferansen: Hvorfor vegrer vi oss for å snakke med barna når foreldrene har selvmordsatferd?
Erfaringer fra en endringsprosess ved et akutteam.
(Spesialrådgiver/psykologspesialist Synøve Magnussen Wiig)

Spesialrådgiver i RVTS Øst Synøve Magnussen Wiig deltar i programkomiteen for den 12.
Nasjonale konferanse om selvmordsforskning og -forebygging som avholdes 9. og 10. mai 2023.
Møtevirksomhet for å legge programmet i 2022 med NSSF, FHI og LEVE

Publikasjoner

Relevante publikasjoner fra RVTS Øst:

Frisch Moe, K.; Lillian Moen, G. & Magnussen Wiig, S. Informasjonssamtalen med barn som pårørende ved selvmordsatferd -en selvfølgelig del av selvmordsforebyggingsarbeidet? En beskrivelse av utfordringer og muligheter for gjennomføring av informasjonssamtalen. *Suicidologi* 27, 20-31.

Relevante publikasjoner fra forskningen ved Akuttmedisinsk avdeling i 2022:

Poisoning with central stimulant drugs: an observational study from Oslo, Norway. Erlend Ingebrigtsen ¹², **Per Sverre Persett** ³, Mette Brekke ⁴, Fridtjof Heyerdahl ⁵⁶⁷, Knut Erik Hovda ⁸, Odd Martin Vallersnes ⁹¹⁰. *Int J Emerg Med*. 2022 Sep 29;15(1):54. doi: 10.1186/s12245-022-00457-x.

Symptoms of Anxiety, Depression, and Post-Traumatic Stress Disorder in Health Care Personnel in Norwegian ICUs during the First Wave of the COVID-19 Pandemic, a Prospective, Observational Cross-Sectional Study. Siv Karlsson Stafseth ¹², Laila Skogstad ³, Johan Ræder ⁴⁵, **Ingvild Strand Hovland** ⁶, Haakon Hovde ⁷, Øivind Ekeberg ⁸, Irene Lie ⁹¹⁰. *Int J Environ Res Public Health*. 2022 Jun 8;19(12):7010. doi: 10.3390/ijerph19127010.

A comparison between healthcare workers and non-healthcare workers' anxiety, depression and PTSD during the initial COVID -19 lockdown. Inger Schou-Bredal ¹, Tore Bonsaksen ²³, Øivind Ekeberg ⁴, Laila Skogstad ⁵⁶, **Tine K Grimholt** ⁷⁸, Trond Heir ⁹¹⁰. *Public Health Pract (Oxf)*. 2022 Jun;3:100267. doi: 10.1016/j.puhip.2022.100267. Epub 2022 May 5.

Higher Suicide Intent in Patients Attempting Suicide with Violent Methods Versus Self-Poisoning. **Per Sverre Persett** ¹, Øivind Ekeberg ²³, Dag Jacobsen ¹⁴, Mari Asphjell Bjørnaas ¹, Hilde Myhren ¹. *Crisis*. 2022 May;43(3):220-227. doi: 10.1027/0227-5910/a000773. Epub 2021 Apr 23.

Spesialrådgiver for selvmordsforebygging ved Sykehuset Østfold har publisert følgende i 2022:

Bokkapittel: Ulike perspektiver på selvmord - en grunnforståelse. (Kapittel 2). Sammen med professor Lars Mehlum. Lars Mehlum, Anna Marita Milde & Annie Norevik (Red): *Livet på timeplanen*. Universitetsforlaget. Planlagt utgitt november/desember 2023.

Ellinor Hamsuns tragiske skjebne. Del 1. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*. 2022. Vol. 59. No. 1. s. 36-41.
Ellinor Hamsuns tragiske skjebne. Del 2. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*. 2022. Vol. 59. No. 2. s. 104-109.

Mye Klara Klok og lite fag. Omtale av May Aasebø Hauken & Unni Maria Hjeltne (Red). *Pandemi og krisepsykologi. Psykososiale utfordringer og støttetiltak*. Bergen: Fagbokforlaget. 2021. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*. 2022. Vol. 59. No. 2. s. 144-146.

En folkeopplysningskampanje mellom to permer. Omtale av O'Connor, R.: *When it is darkest: Why people die by suicide and what we can do to prevent it*. London: Vermillon. 2021. *Suicidologi*. 2022. Vol. 27. No. 1. s. 60-62.

Josefa Ros Velasco (Red.): *Suicide in modern literature. Social causes, existential reasons, and prevention strategies*. Springer. 2021. *Suicidologi*. 2022. Vol. 27. No. 3.

Smith, J.R. & Haslam, A.S. (Red.) *Social psychology. Revisiting the classic studies*. London: Sage. 2017. 2nd. edition. *Psykologisk Tidsskrift*. 2022. Vol. 26. No. 2. s. 58-65.

Sluttnoter

- ¹ Dersom deltakere deltar på flere kurs eller kurs over flere dager, telles deltakeren på nytt. Det som telles er deltakere/dager.
- ² Behandlingsaktivitet 2022 pr 1.11.22: Antall henvisninger: 285, Antall avslag: 120, Antall gjennomførte behandlinger: 582, Aktive behandlingsforløp innen 1.10. 2022: 107.
- ³ kommunalhandlingsplan-mal-selvord.no/

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region øst

Vårt samfunnsoppdrag er å bidra til kvalitetsutvikling i alle tjenester som arbeider med barn, unge og voksne. Målet er å bidra til å forebygge vold og overgrep, traumatisk stress, selvmord og selvskading, og å spre kunnskap om flyktningehelse og tvungen migrasjon. Med andre ord skal RVTS Øst være en tjeneste for tjenestene.

T: 22 58 60 00
post@rvtsost.no
rvtsost.no